

MESAJUL DE ROȘ HAȘANA 5745 al Eminenței Sale Șef Rabin dr. Moses Rosen adresat comunităților evreiești din Republica Socialistă România

IUBIȚI FRĂȚI ȘI SURORI,

Apune soarele unui an. Răsar zorile altuia. Încă un capitol din „cartea vieții” ספר החיים noastre s-a închis și un altul stă în față-ne, cu pagini albe, nescrise. Încă o etapă din drumul nostru de la leagăn la mormânt s-a consumat și cu încă o stație ne-am apropiat de „punctul terminus” al vieții.

Trei nume poartă aceste zile de An Nou și întreit le este semnificația.

Roș Hașana — Capul Anului. Omul de aceea e „Coroană a Creațiunii”, pentru că dăruită i-a fost gândirea. În vălmășagul cotidianului, el uită, de multe ori, să mediteze la marile adevăruri ale Existenței și confundă adesea esențialul cu secundarul.

„Capul Anului” e popasul în care reînviăm a gândi, a delimita, a „urca pe muntele lui Dumnezeu” מי יעלה בהר ה' și a avea perspectiva largă, atotcuprinzătoare a vieții.

Ce s-ar face evreul de n-ar avea un Roș Hașana, un „Cap al Anului”?

Al doilea nume e cel de Iom Hazikaron — Ziua amintirii. Memoria trebuie să ne rămână trează. Să ținem minte trecutul, pînă la cel dintîi evreu: Avraham, eroul principal al lecturilor biblice din aceste zile.

Avraham și Itzhak, Tatăl și Fiul, pășesc înaltă pe drumul spre Akeida, către supremul sacrificiu. Nu e vorba numai de acel prim „test” al puterii noastre de jertfire, ci de un itinerar multimilenar, de la Moria și pînă la Auschwitz. Moria s-a încheiat cu un „happy-end”, berbecul a fost sacrificat în locul Omului. De-atunci însă dramele noastre n-au rămas neconsumate și riuri de singe și de lacrimi se preling pe potecile acestui istoric itinerar. Holocaustul nostru n-a fost de berbeci, ci de oameni, de milioane de oameni.

În prag de An Nou, Cornul de berbec, Șofarul, trezește memoria evreului. Să nu-și uite martirii, să nu-și uite neamul. De ce să aștepte ca alții să i le amintească?

Iar al treilea nume e cel de Iom Harat Olam — Ziua Gestației Lumii. De la Avraham, cel dintîi אברהם „cetățean al lumii”, conștiința solidarității noastre cu Omenirea întreagă este crezul nostru fundamental. Dragostea față de propriul nostru popor face parte integrantă din ideea motrice a iudaismului: dragostea de oameni.

Laitmotivul rugilor noastre de An Nou este soarta lumii întregi, a tuturor noroadelor. לחן עולם Să ne străduim mereu, neîncetat, să „îndreptăm lumea”. Nicăieri și niciodată noi n-am spus credinciosului că lumea aceasta e perfectă sau să se resemneze cu suferința, aici, în această lume, și în schimb va avea în altă lume fericierea. Nu. Nicidecum.

Lumea aceasta are nevoie de „reparații”, și încă radicale. Omul trebuie aici, în astă lume, să se opintească pentru ca „nelegiuirea să dispară, iar nedreptatea să se risipească precum fumul”. Fără să pierdem nici un moment credința în „lumea de apoi”, noi nu o considerăm ca o compensație a suferințelor de dincoace, ci clădim aici, pe acest tărîm, o lume mai bună și mai dreaptă.

EI 68

IUBIȚI FRĂȚI ȘI SURORI,

Soarta Omului, aceea a Poporului și aceea a Lumii întregi: iată cele trei „grijă” ce străbat ca un fir roșu rugăciunile noastre și stăpinesc sufletele noastre în zilele de An Nou.

Să mulțumim Atotputernicului că și în anul care a trecut comunitățile noastre au continuat a sta în slujba Omului, a bătrînilor și tinerilor noștri. Sute de tineri s-au adăpat de la izvoarele culturii iudaice în Talmud Tora, au învățat istoria noastră, cîntecele noastre, etica noastră. Mii de bătrîni își trăiesc apusul vieții în demnitate, asigurîndu-li-se minimul de existență.

În zeci de sinagogi răsună zilnic rugile noastre. Revista noastră, cărțile pe care le edităm, calendarul pe care-l răspîndim, conferințele și prelegerile ce se rostesc în zeci de comunități, în fața acestui „mănușchi de evrei” rămași aici, constituie toate o adevărată minune, admirată și elogiată de evreimea din întreaga lume.

(Continuare în p. 5)

DESCHIDEREA ANULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT

La 15 septembrie a.c., într-un cadru festiv, impresionant, în prezența domnului Nicolae Ceaușescu, a doamnei Elena Ceaușescu a avut loc, la Timișoara, deschiderea anului de învățămînt 1984—1985.

În ampla cuvîntare rostită cu acest prilej, președintele Republicii a arătat că în sistemul modern de învățămînt din Republica Socialistă România e cuprinsă peste 25% din populația țării, indiferent de naționalitate. Învățămîntul nostru de toate gradele asigură tineretului o pregătire temeinică pentru viață, pentru ridicarea continuă a nivelului de cunoștințe, bază trainică a ridicării nivelului producției în toate domeniile.

Cuvîntarea este o ilustrare a gândirii vii, cutezătoare, ce stă la baza politicii statului nostru, care abordează problemele învățămîntului, ale educației, ale formării și pregătirii tineretului cu o largă deschidere spre realitățile și practica socială imediată și de perspectivă.

Avînd o asemenea orientare și o bază materială corespunzătoare, învățămîntul nostru are largi posibilități de dezvoltare și de afirmare în nobilele efort de continuu progres și modernizare a țării noastre.

VIZITELE EMINENȚEI SALE LA PARIS, LONDRA ȘI GLASGOW

Duminică 9 septembrie, 1984, Eminența Sa domnul Șef Rabin dr. Moses Rosen a părăsit țara, plecînd spre Paris, unde a luat parte la ședința Executiviei Secțiunii europene a Congresului Mondial Evreiesc.

Marti 11 septembrie 1984, Eminența Sa a plecat la Londra, unde a luat cuvîntul la ședința organizației „Brit Ivrit Olamit” („Uniunea Mondială pentru Limba Ebraică”).

Miercuri 12 septembrie a.c., Eminența Sa a rostit o predică la Glasgow, în Sinagoga „Queen's Park”, cu ocazia dezvelirii unei plăci omagiale în memoria fostului Șef Rabin al capitalei Scoției — Rabinul dr. Wolf Gottlieb ד"ר וולף גוטליב (a cărui soție, dr. Betty Rosen-Gottlieb ד"ר בטי רוזן-גוטליב, a fost sora Eminenței Sale).

Joi 13 septembrie 1984, dl Șef Rabin s-a întors în țară.

Atît la plecare, cit și la sosire, conducători ai Federației Comunităților Evreiești și ai Comunității Evreilor din București au venit să salute pe conducătorul nostru spiritual.

RECEPȚIE

Cu prilejul ședinței Executiviei Secțiunii europene a Congresului Mondial Evreiesc, care a avut loc la Paris, în ziua de 9 septembrie 1984, a fost organizată o recepție în cinstea participanților.

Au participat dna Simone Veil, Șef Rabinul Parisului, Allain Goldman, senatorul Dreyfuss-Schmidt, ambasadori și

alți reprezentanți diplomatici ai multor state europene, personalități ale vieții religioase, culturale și sociale a iudaismului francez etc.

A luat parte Excelența Sa Dumitru Aninoiu, ambasador al R. S. România, în Franța.

Recepția s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

Președintele Secției europene a Congresului Mondial Evreiesc, deputatul laburist Greville Janner și dl Shavitt, reprezentantul lui „Board of Deputies of British Jews”, se întîrețin cu Eminența Sa

Cine l-a auzit vorbind pe Elie Wiesel nu poate uita flacăra verbului său... Fie că-și rostește gândul în limba părinților săi, în idișul înmiresmat de savorii de grai ale Sighetului natal, fie în franceză sau engleză, limbi de perfectă adopțiune și îndelungată edificare a unei opere ce traversează meridianele lumii, scriitorul define o rară forță a captivării, împletire de gând cotidian și sărbătorește, de poezie și dramatism, de durere și speranță, pe care se suprapune farmecul citatelor din scripturi ale vechilor vremii...

O convorbire destinată tiparului cu un creator obișnuit să dea curs liber gândurilor sale, fără abatere prin întrebări, cu un vorbitor de aleasă vocație și spontană inspirație poartă în sine, credem, riscul de a restringe imaginea pe care și-o face despre Elie Wiesel cel care-l ascultă. Și totuși, chiar și un astfel de interviu este, în felul său, relevant. Fapt pentru care îl supunem atenției cititorilor noștri.

Red.: Vă rugăm, în primul rînd, să vă referiți la evenimentul de care se leagă actuala dv. vizită în România...

Elie Wiesel: Vizita mea de-acum este legată de acel dezastru care s-a abătut asupra evreilor din nordul Transilvaniei, în timpul ocupației horticiste, în urmă cu patru decenii, cînd această parte a României a căzut sub stăpînire vremelnică a horticștilor, de voința poporului evreu de a-și păstra mereu trează aducerea-aminte. Și intrucît ne aflăm în 1984, adică la 40 de ani de la deportarea evreimii din Transilvania de nord Șef Rabinul dr. Rosen a invitat o seamă de evrei de pe întinsul lumii să vină în România, în Transilvania... Pentru a vărsa o lacrimă, pentru a se reculege, pentru a visa, pentru a spune laolaltă Kadiș...

Red.: Ce impresii v-au lăsat tristele ceremonii la care ați asistat?

E.W.: Asemenea împrejurări sînt triste întotdeauna, și așa și trebuie să fie. Cum e cu puțință să plîngi și cum e cu puțință să nu plîngi? Ce Kadiș îi incumbă generației noastre să rostească? Și ce luminări funerare trebuie aprinse în memoria unui popor? E greu, e trist, și așa trebuie să fie. Cu toate acestea, văzînd copiii în sinagogă, sînt adînc mișcat. Mă bucur să văd copiii evrei — doar am pierdut atît de mulți — și sînt mișcat pînă la lacrimi atunci cînd îi ascult cîntînd în sinagogă, cînd îi zăresc spunîndu-și rugăciunile, cînd le văd surîsul și risul. Stau și mă gîndesc, în asemenea clipe, că sîntem un popor ciudat, că, în pofida tuturor nenorocirilor și în pofida tuturor dușmanilor, avem copii, și acești copii cîntă... Iar atunci cînd copiii cîntă, cîntă și inima noastră...

Red.: Vă rugăm să depănați cîteva amintiri despre leagănul copilăriei dv., aici, în România...

Există în nuvelistica lui Alexandru Jar un iudaism săgălnic, în care aluzia biblică se topește în glumă (șarpele paradisului din „Nasul și fericirea lumii”). E ceea ce s-ar putea numi treapta sa surzătoare: constința că viața e un scenariu față de care trebuie să te conformezi mai mult în calitate de spectator, să-l guști mai mult decît să-l trăiești. De aici o enume nonșalanță de Gavroche, unde gravitatea, cu inevitabila ei alunecare în tragism, e bine ascunsă sub obroc; o disponibilitate ludică născută dintr-un spirit de perpetuu adolescent, neconformist fără premeditare, fără teză. Iudaismul său e la acest nivel un mod de a fi adult fără a îmbătrîni, de a se împotrivi la tot ce e scortos, mărginit, mutilat de rutină. Conștient de conveniența în care cade literatura prin literaturizare, Jar sfîrșește prin a o persifla.

Alteori aluzia biblică se infuzează în distilierile introspectivității psihologice. E o treaptă unde zîmbetul mai persistă numai pentru funcții contrapunctice, pentru nevoia umbrei de lumină. Partizanul în Mișcarea de Rezistență franceză, Vaillant pe numele său conspirativ, ră-tăcește noaptea pe străzile Parisului cu o grenadă-n mînă și „învie” sub presiunea încordării nervoase tot „șirul celor douăzeci și opt de regi ai Iudeei”. Alura lor solemnă, respirînd grandoare, distonează cu bonomia ușor ridicolă a personajului, urmărit în lupta cu sine însuși, în discrepanța dintre ceea ce este și ceea ce vrea să fie. Iudaismul lui Jar e, pe această treaptă, analitic. Mai mult decît scurta incursiune în istoria Iudeei antice, capacitatea de a despică firul de păr în patru, în spirit talmudic, îl re-

E.W.: Am încercat să scriu cîte ceva despre aceasta. Eu mă trag din Sighet, dintr-o familie hasidică. Tatăl meu a fost maskil, mama mea — adeptă a hasidismului, bunicul meu — hasid, iar eu însumi am rămas, pînă în ziua de azi, un „hasid viînțean”. În amintirile mele de copil, Sighetul dăinuie scăldat în soare, învăluit aproape într-o aură de fericire, de veșnică fericire, dar astăzi, bărbat matur fiind, știu că evreii din Sighet erau săraci, că, în străfundul inimii lor, îi apăsa tristețea. Ceva luminos a rămas însă în sinea mea, ceva strălucește totuși în depărtatele amintiri ale acelor ani. Aceste aduceri-aminte sînt și astăzi pentru mine o sursă de creație, de nostalgia, melancolică creație. Ceea ce înseamnă că prin fiecare cuvînt al nostru combatem destinul, cu fiecare vorbă a noastră încercăm să învingem pe chiar îngerul morții.

Red.: Cînd ați ieșit, cum se spune, în lumea largă și care au fost etapele vieții dv. în acest periplu?

E.W.: După război, în 1945, perioadă de mare însemnătate pentru întreaga omenire, am plecat în Franța, țară care a cuprins o etapă esențială a vieții mele. Apoi, etapele mele s-au identificat cu acelea ale vieții poporului evreu. Aceasta, cu excepția unor evenimente particulare: căsătoria, nașterea fiului meu și... cărțile. Multe cărți. Douăzeci și cinci. Fiecare carte — o etapă în sine.

Red.: Care dintre aceste douăzeci și cinci de volume proprii și care alte opere vă sînt mai apropiate?

E.W.: Toate îmi sînt apropiate și am să vă spun de ce. N-aș scrie o carte dacă nu mi-ar fi apropiată. Se întîmplă uneori, e drept, ca o carte sau alta să fie

mai aproape de sufletul meu. În încercarea mea de a alcătui o operă socotesc, însă, că toate cărțile mele reprezintă cărămizi ale unui edificiu. Scoțînd o cărămidă, construcția se prăbușește. Smulgînd o filă dintr-o carte, întregul volum se desface. Așa că rămîn credincios tuturor cărților și personajelor mele, tuturor scrierilor pe care mă străduiesc să le atern pe hîrtie, fie că e vorba de eseuri, de filozofie sau de beletristică. În ceea ce privește cărțile pe care le citesc și din care învăț, ele nu sînt ale mele. Și astăzi mai studiez Tanahul, Talmudul și comentariile aferente. În același timp, studiez vechea filozofie greacă și latină. Sînt profesor și, ca atare, trebuie să învăț mult, pentru a putea preda și altora.

Red.: Ca scriitor foarte cunoscut pe plan internațional, sînteți considerat drept un creator cu profil iudaic sau universal?

„Martor al tristeții, martor al speranței”...

Convorbire cu scriitorul Elie Wiesel

E.W.: Vreau să rămîn evreu, un evreu autentic și aceasta este mai important decît orice. Scriitorul din mine aproape că se situează pe o treaptă secundară. Înainte de toate doresc să rămîn evreu, un evreu credincios poporului său. Pînă acum s-au scris vreo zece cărți despre ceea ce am creat și autorii lor sînt, majoritatea, neevrei. Pentru profesorii universitari care au inclus cărțile mele în programa, în cursurile lor, eu reprezînt, firește, un curent și o aspirație cu specific iudaic. Pe de altă parte, vreau să adaug că singura cale pe care un evreu o poate urma, pentru a se înscrie și a se menține în universalitate, este aceea a iudaismului.

Red.: Care sînt legăturile dv. cu valorile create de popor, cu moștenirea sa spirituală?

E.W.: Există o legătură deplină. Cred că fiecare evreu trebuie să fie convins

că și el s-a aflat la Muntele Sinai atunci cînd Moșe a primit Tablele Legii. Aceasta, fie că e credincios, fie că nu e. Orice, trebuie să existe în el simțămîntul că Patriarhii noștri, toți Profetii, Judecătorii, toți învățătorii noștri și învățătorii lor ne sînt precursori și ne înconjură. Iar ceea ce fac eu astăzi poartă pecetea consimțămîntului lor, consimțămînt pe care-l solicit. Pentru mine, a fi evreu înseamnă a fi evreu total. Individul trebuie să reprezinte o expresie a întregii obștii, a obștii de care se simte legat.

Red.: Cum ați putea formula răspunderea, misiunea scriitorului în epoca pe care o străbatem?

E.W.: Consider că, în ziua de astăzi, artistul trebuie să fie un martor. Care să depună mărturie, în cel mai înalt sens al cuvîntului. Despre tristețe, dar și despre speranță, despre creație, dar și despre forțele care au încercat să distrugă creația. Despre om și despre neom. Despre timpurile trecute și despre ziua de mine. Un martor al solilor iudaice, așa cum stă scris în Toră: „Voi sînteți martorii Domnului”. Și așa cum arată Talmudul: „De sînteți voi martorii mei, Eu sînt Dumnezeu. Iar de nu-mi sînteți martori, nu sînt Dumnezeu”. O astfel de concepție temerară nu poate fi înălțată în ale culturii. În această lumină, datorită scriitorului, a artistului, a omului nu poate fi decît una: să chezuiaască existența umanității, a umanismului.

Am fost martor al deportărilor horticiste din 1944. Am depus mărturie despre aceasta, verbal și în scris, în cărți și în articole. M-am întors în 1984 în România tot pentru a depune mărturie. Despre ieri și despre mine. Este și aceasta o contribuție la efortul minunat al oamenilor de bine pentru asigurarea existenței, în continuare, a umanității. A unei umanități mai liniștite și mai apte să-și apere temeliile materiale și morale.

Ca scriitor, încerc să prefigurez viitorul. Mi-l imaginez bun și mă bucur că minunata dv. revistă are aceeași opțiune. Vă felicit cu căldură pentru consecvența ei înaltă ținută, pentru felul în care promovează cele mai generoase idealuri, încrederea în perenitatea binelui.

Și știți ceva? Nu-mi mulțumim pentru interviu. Ar fi stereotip. Lăsați-mă să vă mulțumesc eu pentru prilejul pe care mi-a oferit de a înlîni evrei buni în România și oameni buni, ca dr. Rosen, ca voi toți, care muncim cu atîta rîvnă pentru un viitor tot mai bun.

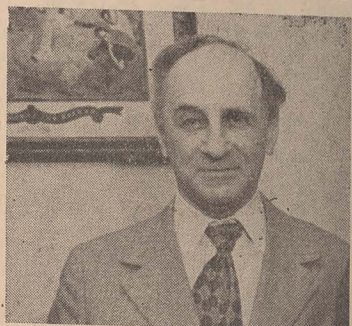
Și încă o rugăminte. Nu publicați imediat interviul. Veți publica, probabil, lucrările de cuvînt de la comemorările din aceste zile, iar eu aș vrea să fiu prezent mai mult timp în revista dv. Dacă îl veți publica în preajma zilelor de Roș Hășana, vă rog să asociați la el urările mele de bine pentru sighetenii mei dragi, pentru toți confrății mei din România, căror le urez de pe acum „Leșana tova ticateivu vîtăheimu!” — „Să fiți înscrisi în Cartea vieții, a unei vieți bune și fericite!”.

TREPTELE NU CÎNTĂ*

clamă pe Jar unui mod de a gîndi ebraic. „Cazul Vaillant” e — într-un fel — o replică la scară redusă, predispusă chiar la caricatură, dacă nu s-ar salva prin dorința de autodepășire a lui Settembrini, umanistul de factură clasică, eleat, din „Muntele vrăjît” al lui Thomas Mann. Și aici intervine iudaismul lui Jar; în această clariviziune a realității și în această inepuizabilă forță de a se adapta. În aceasta constă de fapt și cheia supraviețuirii neamului căruia-i aparține: a face din dialectică nu numai un mod de a concepe lumea, ci și de a exista zilnic. Vaillant eșuează fiindcă nu poate ieși din el însuși, fiindcă-i lipsește puterea de a se metamorfoza, fiindcă noțiunea „vechi-nou” îi e străină.

Dar treapta cea mai conturată a iudaismului lui Jar, cea care-l deconspiră mai mult decît celelalte, devine vizibilă în „Craniul”, reconstituirea după trei decenii a acțiunii de lichidare a unui colaboraționist vinovat de trimiterea spre camerele de gazare a multor vieți evreiești din Parisul anului 1943, aflat sub ocupația nazistă. Aici, chiar dacă mai răzbate un zîmbet, el e numai nostalgie; suris adresat propriei tinereți, chiar așa cum a fost, arsă la tot pasul de jocul cu moartea. „Craniul” este ceea ce — cu un termen convențional — a fost numit „literatură-document”, de parcă între o retrăire și un act oficial ar putea fi pus semnul echivalenței. Dacă în „Nasul...” Jar se amuza, în „Cuicul” se obiectivează, artizanul (trecurt prin școlile expresioniste și suprarealiste) și memorialistul își dau mîna ca doi buni colaboratori, în „Craniul” se mărturisesc.

O frîntură din soarta unui om înce-tează de-a-mai fi fapt divers, devine destin colectiv, istorie. Pivnița din cartierul Saint Antoine, unde se ascuseră cîteva familii de evrei, încapătinîndu-se să creadă că vor scăpa de lagăr și de moarte, copiii soții „la aer” noaptea, avînd gurile legate cu cîrpe ca să nu li se audă plînsul, ochii — imaginari — ai unui Iosif Tudela, pe ușa căruia scrie

doar un singur cuvînt — „deportat” — sînt realități prea dramatice pentru a-l menționa pe narator (nuvela e scrisă la persoana întîi) în stare de neutralitate. „Craniul”, sens ambiguu al chelei complete a criminalului de război Lopsama, dar și al tigvei, e o metaforă cu valoare de avertisment. După trei decenii Jar nu hamletizează. Nuvela debutează prin ele-

mentară bucurie de a trăi. Străvechea urare evreiască „Spre viață” se aude și aici. Autorul toastează cu sine însuși, cu pereții dărăpănați ai unei ruini, devenită, în condițiile luptei de partizan, în-cuintă ilegală, în fața unei bucați de pline neagră unse cu margarină. Intensitatea clipei e potențată de amenințarea permanentă a morții. Păsările cu nume ebraice confecționate din hîrtie colorată și atîrnate de tavan sînt o terapeutică împotriva prezentului-temănuț. Sînt legătura nevăzută, dar nu mai puțin stimulatoare, cu istoria națională. Numele ebraice sînt un fel de pradă a torței din generație în generație; puterea de a acționa în numele visului, de a rezista, de a nu te simți singur. Idișul e utilizat pentru inflexivități ironice. A cădea ca un husă, în minile poliției, e o comparație care, oricît sinonime (fraier, naiv, prostănac) îi găsește Jar în limba română, rămîne cumva intraductibilă. E mai mult imagine, senzație. Ad iterum se traduce prin „mire”. Dar ceea ce stîrnește zîmbetul e sugestia aceluia „gîneric” în costum de ocazie, cu un în-dicibil aer ridicol, de comedie, al cuiva care nu știe prea bine ce se întîmplă cu dînsul. Și totuși, patetismul, singura specie de patetism care nu s-a deteriorat în timp, fiindcă n-a făcut niciodată parte dintr-o modă literară, fiindcă poezii care au plîns căderea Ierusalimului n-au plîns deasupra unei ficțiuni, e nota subterană dinamitară a nuvelei. Sufletul partizanului Alexandru Jar e pretutîndeni aici: un lagăr de concentrare, plin de „ochi zgîriați de ghimpi de fier”, „supt de cîntul cînelui lup”, „lipiți de tocurile cîrmelor soldeștești”, ochi din care n-a mai rămas decît „fum increment”.

E. SUHOR

(Continuare în p. 7)

* Alexandru Jar. Nuvele. București, Ed. Cartea Românească, 1976.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

CINSTIREA A DOI MARI ARTIȘTI

VIOLONISTUL ITZHAK PERLMAN

Menit să recompenseze activitatea unor personalități de seamă, Premiul „Pomul vieții” — constind din plantarea unei păduri cu 12 000 de copaci în Israel, care poartă numele premiatului — a fost atribuit recent celebrului violonist Itzhak Perlman.

Perlman s-a născut în 1945, la Tel Aviv, unde și-a făcut și primele studii muzicale, la Academia de Muzică. Cariera muzicală și-a desăvârșit-o la „Juilliard School”, din New York, sub îndrumarea lui Ivan Galamian și Dorothy Delay. Lansarea sa pe plan internațional s-a produs prin câștigarea concursului „Leventritt”.

Repertoriul său cuprinde piese clasice pentru vioară, precum și lucrări ale unor compozitori la a căror lansare a contribuit el însuși. Începând din 1958, când a concertat în cadrul reputatului „Ed Sullivan Show”, el a cîntat cu cele mai mari orchestre ale lumii, fiind prezent

pe toate marile scene, precum și la TV.

În 1981 — Anul Internațional al Handicapaților — artistul a luat parte la o serie întreagă de manifestări, dînd concerte în folosul handicapaților. Și aceasta nu întâmplător. El însuși este purtător al unor sechele de poliomielită, din care cauză se deplasează cu ajutorul cîrjelor. Prezența sa pe scenă constituie un exemplu de voință pentru toți handicapații din lume.

Printre personalitățile care au mai fost distinse cu același premiu — inițiat de „Jewish National Fund”, care a contribuit la plantarea a sute de mii de arbori în Israel — se numără fostul președinte al S.U.A. Gerald Ford, pastorul Martin Luther King, actorul Bob Hope, senatorii americani Bill Bradley și Robert Packwood ș.a., al căror nume a fost conferit pădurilor respective plantate în Israel.

DIRIJORUL ZUBIN MEHTA

La Universitatea Ebraică din Ierusalim a fost înființată catedra de muzicologie „Zubin Mehta”, reprezentînd astfel omagiul Israelului față de marele dirijor (indian de origine). Cu acest prilej, a fost organizată o festivitate, la care au par-

ticipat: rectorul Universității, prof. Don Patinkin, cancelarul acesteia, prof. Abe Harman, decanul Facultății de Filozofie și Drept, prof. Jehoshua Ben Arie, prof. Itzhak England și, firește, maestrul Zubin Mehta.

În prezența unui public select, au fost rostite cuvîntări, în care a fost subliniat sincerul atașament nutrit de marele dirijor față de Israel. Deși este, în același timp, și dirijorul Orchestrei Simfonice din New York, Zubin Mehta s-a dăruit cu trup și suflet pentru ridicarea la un înalt nivel artistic a Orchestrei Filarmonice a Israelului. Faima de care se bucură aceasta se datorește, în mare măsură, dirijorului ei.

Zubin Mehta, în răspunsul său, care a cuprins și multe expresii în idîș, și-a exprimat bucuria de a se afla în Israel și, îndeosebi, de a avea posibilitatea să lucreze cu Orchestra Filarmonică. Marele dirijor a afirmat că va veni timpul cînd prezența sa în Israel nu va apărea ca un lucru extraordinar, ci ca unul firesc. „Sînt un om care trăiește aici. Considerați aceasta ca ceva de la sine înțeles”.

Conducerea catedrei „Zubin Mehta” a fost încredințată prof. Roger Kenian, o personalitate în viața muzicală a Israelului. I.B.

Schimbare de gardă la Beit Hatefuțot

De la 1 august 1984, Aharon Doron, care a fost, din 1979, director adjunct la Beit Hatefuțot, a devenit directorul acestei prestigioase instituții.

Primul director, dl Yeshaja Weinberg, s-a ocupat, de organizarea muzeului și l-a condus efectiv de la deschidere (1978) pînă la pensionare (iulie a.c.). Sub conducerea lui, Beit Hatefuțot a devenit un important centru cultural evreiesc, vizitat pînă acum de peste 21 de milioane de oameni. Beit Hatefuțot și-a câștigat o frumoașă reputație și în lumea specialiștilor, ca un muzeu modern de istorie, vizitat de muzeografi interesați în modernizarea muzeelor lor.

Succesorul lui Yeshaja Weinberg, Aharon Doron, e născut în Germania, de unde a făcut Alia în 1939. Pînă în 1949

a fost membru al kibutului Yagur. Din 1941 a făcut parte și din Hagana (organizația de autoapărare evreiască), iar între 1948 și 1965 a lucrat în forțele de apărare (Tzahal), ultima funcție îndeplinită fiind cea de șef al Diviziei Brațelor de Muncă și al Personalului, cu rang de general-maior. Studiile și le-a făcut la Universitatea Columbia, unde s-a distins prin numeroase lucrări importante.

Între 1965 și 1975 a fost vicepreședinte al Universității din Tel-Aviv, iar între 1975—1978 a fost consilier al președintelui Agenției Evreiești. Aharon Doron a îndeplinit și funcția de președinte al Federației Sporturilor din Israel, ca și aceea de membru al Comitetului Olimpic al Israelului.

UN PICTOR SALVAT DIN HOLOCAUST

Iubitorii de pictură din München au avut recent satisfacția de a viziona prima expoziție a unui pictor din Israel: Josl Bergner, consacrat în pictura internațională ca un artist de mare talent. Expoziția a fost organizată de Comunitatea Evreiască din München și de Institutul Internațional pentru Schimburi Culturale din Israel, sub patronajul primarului mîunchenez, dr. Winfried Zehetmeier. Sînt expuse aproape 40 de lucrări: uleiuri, acuarele, desene și litografii.

Josl Bergner s-a născut în 1920, la Viena, ca fiu al poetului de limbă idîș și eseistului Melech Ravich Bergner și al cîntăreței Fania Bergner. Un timp a locuit, cu părinții săi, în Polonia, iar în 1937 a emigrat în Australia. S-a salvat, astfel, cu doi ani înainte de a începe marea tragedie a evreilor din Polonia. În 1950 s-a stabilit în Israel, în vechiul oraș Safed, împreună cu soția sa, Audray, de asemenea pictoriță.

Renumitul pictor și-a început pregătirea artistică în Polonia și și-a desăvîrșit-o la Paris (1948—1950). Expoziția de debut, din 1939, la Universitatea din Melbourne, a constituit afirmarea artistului. Lucrările sale oglindesc influențe din partea unor curente diferite, cum sînt: realismul critic, expresionismul, simbolismul și suprarealismul. Lucrarea „Păsări migratoare” (1966) amintește de Magritte, iar „Alarma” (1969) de Dalí.

Josl Bergner a expus la prestigioase biennale: Paris, Montreal, Veneția, Sao Paulo, Londra, New York, Basel, Haifa, Tel-Aviv, Ierusalim etc.

În timpul cînd s-a aflat în Australia, departe de melegurile copilăriei și adolescenței, unde mărșăluiau trupele naziste, Bergner a redat, ca și Nelly Sachs în literatură, momente tragice din viața evreilor din acele țări, în lucrările: „Alarma” (1939), „Warsaw Trades” („Negoturi varșoviene”), „Zidurile ghetoului” (1940), „Bontze Schweig” (1941), care sînt incluse în expoziția de la München. Sînt creații ale unui suflet care simte intens tragedia locurilor natale, părăsite în pragul dezastrului.

La Safed a pictat numeroase mărturii ale diferitelor perioade din viața sa: ca soldat în armata australiană, contemplînd ulițele vechi ale orașului Safed sau ca bunic afectuos.

Josl Bergner a realizat, în 1974, decorațiile murale ale holului de la intrarea în Universitatea din Haifa. De asemenea, s-a remarcat prin admirabilele desene pentru ilustrarea unor cărți ale lui Franz Kafka, ale lui Shmuel Josef Agnon, laureat al Premiului Nobel, ș.a.

Prima expoziție a unui pictor israelian în R. F. Germania a constituit un adevărat eveniment artistic.

PE MERIDIANELE ANGLIEI...

Portul Chatham, din apropierea râului Medway, a jucat un rol important în istoria evreilor din Anglia. Castelul care domină orașul-port a constituit unul dintre adăposturile căutate de evrei în timpul pogromurilor din secolul al XII-lea. Timp de sute de ani, evreii care emigrau din Spania, Portugalia și Țările de Jos au găsit un loc de refugiu în portul Chatham, care a fost doar un prim pas pe calea stabilirii lor în Anglia.

Unele dintre cele mai vechi pietre tombale din această localitate datează din jurul anului 1790, deși se crede că au existat și morminte mai vechi.

Actuala sinagogă a fost construită în 1865, de Simon Magnus, în amintirea fiului său Lazarus. Această construcție a înlocuit vechiul șil, din lemn, datînd

din 1740, iar presa timpului a scris: „Sinagoga este uluitoare prin frumusețea sa și prin bogăția vitraliilor și a interioarelor. Pilaștrii din marmură verde și roșie sînt superbi...” Sinagoga a fost proiectată de Hyman Collins, un arhitect bine cunoscut în acea vreme pentru lucrările sale, și s-a apreciat că era cea mai bună lucrare a sa. Acustica este foarte bună.

Deși orașul a fost bombardat masiv în timpul celui de-al doilea război mondial, totuși sinagoga a avut puțin de suferit.

În Chatham există doar o foarte mică populație evreiască, ea rămîine însă singura prezență evreiască din comitatul Kent.

...ȘI ALE IRLANDEI

Potrivit declarațiilor Șef Rabinului Irlandei, David Rosen, evreii din Dublin sînt foarte respectați, atît de irlandezii catolici, cît și de cei protestanți.

Evreii au trăit pe meleagurile Irlandei încă din secolul al XII-lea, dar o comunitate organizată există la Dublin de vreo trei secole. În secolul al XVIII-lea, datorită instabilității politice și economice din Irlanda, la Dublin nu mai rămăseseră decît foarte puțini evrei. Numărul populației evreiești a rămas destul de mic pînă la sfîrșitul secolului trecut. Imigrația masivă de la începutul acestui secol a dus la constituirea a patru congregații a evreiești la Dublin și a alteia la Cork, al doilea oraș ca mărime din Irlanda. Cei 2 000 de evrei care trăiesc în prezent în Irlanda, dintre care 90% în Dublin, au o

sinagogă, Hевра Kadisha, inaugurată încă în 1822, o mikva și două publicații. Comunitatea dispune și de un cîmin de bătrîni, precum și de un nou complex școlar, Kașrutul și șita sînt respectate, iar la Dublin se află și un restaurant kașer. În ciuda faptului că numărul evreilor este atît de mic, există nu mai puțin de 60 de organizații sociale și de cultură iudaică. Este interesant de remarcat faptul că fiecare enoriaș este conștient că trebuie să plătească o contribuție pentru menținerea instituțiilor comunitare și pentru desfășurarea educației iudaice în bune condiții. De asemenea, „Dublin Jewish Board of Guardians”, înființată în 1889, finanțează o parte din activitățile culturale evreiești.

שלום

PACE

În acest an, se împlinesc 120 de ani de la moartea lui **Benjamin II**.

Numele lui Benjamin II, care a fost un mare și neobosit călător evreu — autor a numeroase lucrări literare, având la bază cele văzute și trăite —, îl găsim consemnat în multe din enciclopediile lumii. Numele său real este *Israel Iosif Benjamin*, sau, așa cum îi plăcea lui să se recomande, *Benjamin de la Fălțiceni*, după orașul moldovenesc unde se născuse și își petrecuse o bună parte a tinereții.

Avea 27 de ani, în vara anului 1845, când a pornit de la Fălțiceni, luând drumul Vienei. Așa a început marea sa aventură de călător în lumea largă. Interesant este că el și-a adoptat numele de Benjamin II, socotindu-se urmaș al unui alt vestit călător evreu, tot Benjamin, care a trăit în secolul al XII-lea, și de lucrările cărui a fost influențat.

Acest Benjamin întâi, pe numele inițial Benjamin ben Iona mi Tudela sau, pe scurt, Benjamin de Tudela, era originar din orașul Tudela, regiunea Navarra. Unele date despre viața lui le aflăm din lucrarea sa „Călătoriile domnului Benjamin”, scrisă de el și transcrisă de un copist al vremii. În prefața lucrării se consemnează că Benjamin I a fost „un om înțelegător, învățat în Tora și în lege”.

O scurtă incursiune în viața lui Tudela este, fără îndoială, foarte interesantă. Data nașterii sale nu se cunoaște cu exactitate, dar se presupune a fi, cu aproximație, anul 1127. Călătoria sa, după datele unor cercetători, ar fi început în 1160 și a durat 13 ani. Timpul îndelungat al călătoriei, cit și complexitatea itinerarului ales de Tudela i-au impresionat pe biografi săi.

Se pare că explicația, cea mai apropiată de adevăr, în legătură cu scopul călătoriei lui Benjamin I ne-a dat-o, la începutul secolului nostru, Leon Grünhut, într-un important studiu asupra vestitului călător. El a ajuns la concluzia că evreii din Spania, mai ales cei din Castilia, fiind supuși persecuțiilor, în acea epocă, erau în căutarea unor ținuturi în vederea emigrării. Așa se face că i-au ales pe Benjamin de Tudela — un evreu înțelept și îndrăzneț, bun cunosător al limbilor străine, cu multă învățătură talmudică — să caute asemenea locuri. Într-adevăr, susține Grünhut, întorcându-se din călătoriile întreprinse, Tudela avea să se prezinte în Castilia cu rezultatele cercetărilor sale. Citeva date despre itinerarul străbătut de Tudela aruncă o lumină asupra deplasării sale, atât pe uscat, cit și pe mare. Benjamin de Tudela a plecat de la Saragosa, pe la 1160. Din Spania a trecut în Franța. După ce vizitează mai multe orașe, se oprește la Marsilia, de-aici pleacă la Genova, apoi la Roma, unde rămâne mai mult timp, și de acolo în Grecia. Vizitează mai multe insule grecești. Face un popas mai lung la Constantinopol, pe care-l va înfățișa în toată strălucirea sa, fiind, desigur, impresionat și de situația bună pe care o aveau evreii acolo. Descrierea Constantinopolului pe care ne-a lăsat-o Tudela constituie una dintre cele mai importante pagini memorialistice rămase din evul mediu despre acest oraș. Trebuie subliniat că Benjamin I a străbătut, de asemenea, Peninsula Balcanică. Trebind prin Tir și Acra, el s-a îndreptat spre Eretz-Israel, lăsându-ne adevărate documente, de importanță istorică, despre viața evreilor din Țara Sfântă în perioada medievală. Pasionantă este descrierea Bagdadului, a vieții califilor. El notează că la Damasc trăiesc 40.000 de evrei și există 28 de sinagogi. Face, de asemenea, o descriere amplă a Egiptului, a vieții evreilor din orașele Cairo și Alexandria. Din însemnările sale se desprind bogate date statistice despre comunități evreiești, despre meseriile pe care le practicau evreii, despre distanțele

și legăturile dintre orașe. Totodată, observațiile lui Tudela se referă la viața economică-socială, în general, a ținuturilor vizitate, ele constituind importante surse istorice pentru studierea epocii respective. Însemnările de călătorie ale lui Tudela, apărute sub titlul „Itinerarii”, au cunoscut o largă răspândire în Europa. Prima ediție a acestor „Itinerarii” a apărut la Constantinopol, în 1543, după care au urmat traduceri în mai multe limbi. Dintre acestea, s-a impus, de-a lungul vremii, traducerea în limba engleză, cu titlul: „The itinerary of Rabi Benjamin of Tudela” („Itinerariile lui Rabi Benjamin de Tudela”), tipărită la Londra, în 1840, și la Oxford, în 1907.

Menționăm ca un exemplar al „Itinerariilor”, apărut la Leyda, în 1833, se află la Biblioteca Academiei R. S. România, cu adnotări ale secretarului domnitorului Nicolae Mavrocordat.

De altfel, în însemnările lui Tudela se găsește referiri privitoare la valahi, locuitori ai Țării Românești, la toleranța lor religioasă față de evrei, pe care îi numeau „frații noștri”. Bogdan Petriceicu Hasdeu consideră referirile lui Tudela despre valahi în perioada medievală ca fiind de o mare importanță, ele consti-

DOI VESTIȚI CĂLĂTORI EVREI

tuind încă un argument de necontestat al permanenței românilor pe aceste locuri.

Era firesc ca un tânăr înflăcărat de visul de a călători, de a vedea lumea, de dorința de a cunoaște să fie influențat de lucrările lui Tudela, să dorească a-i urma exemplul. Așa că romanticul evreu din Fălțiceni a pornit la drum, luându-și numele de Benjamin II, socotindu-se urmaș al celebrului călător medieval.

El a plecat de acasă, îndreptându-se spre Austria, unde a vizitat mai multe orașe, oprindu-se un timp mai lung la Viena. De-acolo, s-a îndreptat spre Constantinopol și apoi, pe Mediterana, spre Egipt, Țara Sfântă, Siria, trecând prin Babilon, în Kurdistan, Persia, India, China. S-a reîntors, prin Afganistan, la Constantinopol și de aici a plecat în Italia, apoi la Tripoli și mai departe, în Tunisia, Algeria și Maroc. Din aceste călătorii el s-a reîntors cu o mare bogăție de date despre locurile văzute, despre comunitățile evreiești întâlnite, despre obiceiurile și tradițiile acestor comunități, despre creațiile lor folclorice.

De la Benjamin II — care a fost un observator de mare acuitate, capabil să dea o aleasă expresie literară celor văzute, cuceritor prin simplitatea expunerii — ne-a rămas descrierea unor locuri și fapte mai neobișnuite. Astfel, el descrie cum a fost comemorat, într-un 18 Iar, Rabi Șimeon Ben Iohai, cel care, urmărit de romani, a stat ascuns, timp de zece ani, împreună cu fiul său, într-o peșteră. O frumoasă descriere a făcut-o mormintului acestui celebru rabin, aflat în apropiere de Meron. A povestit, de asemenea, despre casa din Urf, pe Euphrat, în care se presupune că s-a născut Avraham și despre peștera în care s-a adăpostit profetul Eliahu.

Pasionante sînt paginile în care ne înfățișează ceremoniile religioase care au avut loc cu prilejul pelerinajului evreilor din Kurdistan și Mesopotamia în orașul Alcuș și la locul presupus a fi mormintul profetului Nahum.

La Ierusalim este adinc impresionat de frumusețile orașului, cu cele șase porți de intrare existente atunci, lăsându-ne o amplă și sugestivă descriere a acestuia. Relatînd despre Orașul Sfînt, el nu-și ascunde amărăciunea pentru starea dezolantă a orașului, odinioară o cetate înfloritoare.

În călătoria sa în Țara Sfîntă, el își îndeplinește unul din visurile sale, acela de a cunoaște locurile în care au trăit cele zece triburi. Își notează despre mormintele lor, despre ceremoniile comemorative care au loc acolo, despre legende pe care le află vizitînd orașele Hebron, Ierusalim, Șhem. Nu lipsește din descrierile sale nici înfățișarea unor aspecte din viața grea a evreilor din această parte a lumii, „expuși bunului plac al satrapilor”. „Nu numai bucata de pîine nu le era asigurată, dar nici chiar viața”, spune el. Impresionat de cele constatate, călătorul din Fălțiceni face apel la evreii din Europa să vină în ajutorul fraților din Țara Sfîntă.

Relatăriile despre anii de călătorie pe această parte a globului, despre tot ce a văzut și a trăit cu acest prilej, au fost cuprinse de Benjamin II în prima sa carte, intitulată „Cinq années de voyage en Orient” („Cinci ani de călătorie în Orient”), apărută la Paris, în 1856. Sub titlul „Cartea călătoriilor în Israel”, a apărut și o ediție în limba ebraică, în 1859. Este, de altfel, anul în care celebrul călător evreu din România începe un lung voiaj în America, despre care va povesti într-o lucrare apărută, în două volume, în limba germană, în 1862.

Specialiștii care s-au ocupat de scrierile lui Benjamin II au apreciat în mod deosebit cărțile lui despre America, pentru datele pe care le aduc în legătură cu viața economică a populației din New York și San Francisco, despre modul de existență al comunităților evreiești din marile centre americane. Nu lipsește din aceste volume nici relatările pitorești despre căutătorii de aur.

Un capitol însemnat din viața lui Benjamin II îl ocupă călătoria sa în China. Spirit viu, efervescent, el este atras de necunoscutul marelui imperiu asiatic. Ca să-și atingă scopul, el se îmbarcă la Calcutta pe un vapor, care-l va duce pînă în China. Este un drum greu, pe parcursul cărui celebrul călător va avea de îndurat multe suferințe.

Cu privire la evreii din China, Benjamin II menționează că datele pe care le are i-au fost furnizate de Marele Rabin Aaron Arnold, vărul său, care trăia în provincia Ko-Nauri. De la el aflase că evreii veniseră în acele locuri din Iu-tak (Iehuda), cu 2.000 de ani în urmă. Deși urmașii lor nu mai știau limba ebraică, păstrau obiceiurile străbunilor, aveau Sefer Tora, foloseau Tefilin și Tales cu Țițit.

Urmărind viața acestui călător pasionat, care a străbătut lumea în lung și-n lat, ești impresionat de aportul său la cunoașterea civilizației omenirii. Departele de țara în care se născuse, el a purtat mereu în suflet imaginea orașului moldovenesc, ale locurilor unde copilărise. Și, fără îndoială, nu o dată, aflat în cine știe ce colț de lume, își reamintea ulița copilăriei, dulceața serilor de vineri, cînd mama aprindea luminări, căldura casei în zilele de Șabat. Și nu o dată își reamintea despre anii de școală și despre universul deschis de primele cărți citite.

Obosit și bolnav, după a doua călătorie în Orient, Benjamin II se întoarce în Europa. Pleacă la Londra, cu gîndul de a se pregăti pentru un nou drum în Orient, dar se îmbolnăvește și moare. Avea 46 de ani.

Cei doi Benjamini, doi mari călători și cărturari, și-au înscris cu strălucire numele alături de marii deschizători de drumuri în aventura cunoașterii.

B. ZILBERMAN

Dezvoltarea economiei naționale

Date și cifre
semnificative

● Numărul personalului muncitor a crescut de la 1.300.000 în anul 1945 la 4.305.000 în 1965 și la 7.585.000 în 1984.

● Fondul de retribuire a crescut de la circa 10 MILIARDE LEI în 1950 la peste 57 MILIARDE în 1965 și la impresionanta valoare de 287,3 MILIARDE în anul curent.

● Între aceiași ani retribuția medie lunară a sporit de la 337 LEI în 1950 la 1.028 LEI în 1965 și la 2.925 LEI în 1984.

● Între 1950—1984, retribuția reală a personalului muncitor a crescut astfel: de 2,3 ORI pînă în 1965 și de 4,1 ORI pînă în 1984. În aceeași perioadă, veniturile reale ale țărănimii au crescut de 1,9 ORI pînă în 1965 și de 4,8 ORI pînă în 1984.

● La aceste surse de venituri se adaugă fondurile sociale de consum. Graficul care sintetizează dinamica veniturilor ce revin pe o familie din fondurile sociale de consum relevă următoarea evoluție puternic ascendentă: de la 772 LEI în 1950 la 3.853 LEI în 1965 și la 13.250 LEI în 1984.

● Față de anul 1950, volumul vânzărilor de mărfuri cu amănuntul, prin comerțul socialist, era de 4,6 ORI mai mare în 1965, iar în 1984 este de 16,6 ORI mai mare.

● Rețeaua prestărilor de servicii a cunoscut o dezvoltare impetuoasă. În prezent, la orașe și sate funcționează peste 50.000 de unități și ateliere, care oferă populației circa 400 de profiluri de servicii.

● Numărul de locuințe a crescut de la 3 MILIOANE în 1945 la 5,38 MILIOANE în 1965 și la peste 7 MILIOANE ȘI JUMĂTATE în 1984.

● În medie, în fiecare zi, 500 de familii se mută în case noi, ceea ce echivalează cu ritmul de cîte o locuință nouă la fiecare 3 minute!

● Ponderea populației orașelor — care era în 1945 mai mică decît un sfert din totalul locuitorilor — a ajuns în prezent la 52,2 LA SUTA, din totalul populației.

● S-a construit enorm și în mediul rural: peste 2,2 MILIOANE LOCUINȚE noi în perioada 1945—1984.

● În 1945, unitățile spitalicești și celelalte unități sanitare aveau o capacitate de 45.800 DE PATURI; în prezent, prin construirea unor grandioase edificii pentru sănătatea oamenilor, capacitatea acestora a ajuns la 210.800.

● Dacă în 1945 reveneau 1.485 DE LOCUITORI la un medic, numărul acestora este acum de 507.

● Fondurile de la bugetul statului destinate sănătății au crescut spectaculos: 644,5 MILIOANE LEI în 1950, 4.974,6 MILIOANE LEI în 1965, 16.617 MILIOANE LEI în 1984.

DECESE

Comunitatea Evreilor din Timișoara anunță, cu regret, încetarea din viață a

Prim-cantorului SOLOMON KATZ,

care, peste 60 de ani, a slujit, cu dăruire exemplară, obștea timișoreană. Moartea sa a survenit doar la șase săptămîni de la sărbătorirea a 90 de ani de viață de către întreaga evreime de la noi, care a ținut să-i arate, și cu acest prilej, toată cinstirea și dragostea, de care în tot timpul binecuvîntatei sale activități a fost înconjurat.

Fie-i amintirea binecuvîntată!

Comunitatea Evreilor din Timișoara anunță, cu regret, decesul lui

KOHN ERNEST,

care, în ultimii ani, a îndeplinit, cu devotament, funcția de cantor al Templului din Fabric. Moartea sa prematură a îndurerat obștea evreiască timișoreană.

Soția și familia reamintesc, cu durere, că, la 28 septembrie a.c., se împlinesc trei ani de la decesul dragului nostru

SMILOVICI CALMAN

Botoșani

Nu-l vom uita niciodată!

Pios omagiu de prețuire și dragoste

doctorului SOLOMON ZALIS

la cinci ani de la dureroasa despărțire. Soția

Soț, frate, surori, nepoți și nepoate anunță cu durere decesul, la 5 septembrie a.c., al dragei lor

IANCULOVICI HANA (ANUȚA)

Îi vom cinsti veșnic memoria!

Otty Cohn amintesc că, la 6 septembrie a.c., s-au împlinit 28 de ani de la decesul mult regretatei sale soții

LIUBA COHN

născută Cuten

Hîrlău — Iași

Omagiu de prețuire și neștearsă amintire!

Jeana, Edith și Teo, cu sufletul plin de dor și neconsolată durere, anunță că au trecut 5 ani de la despărțirea de iubitul nostru soț și tată

dr. POLAC MILU

medic psihiatru caracter ales, suflet plin de dragoste pentru toți.

Nu îl vom uita niciodată!

MESAJUL DE ROȘ HAȘANA

(Urmare din p. 1)

Datorăm toate acestea politicii de Omenie și Înțelepciune a președintelui Republicii Socialiste România, domnul Nicolae Ceaușescu, căruia îi aducem prinos de recunoștință.

Grație acestei politici, au continuat și în acest an să facă ALIA spre Israel acei coreligionari care au dorit-o, bucurându-se de întreaga solitudine și înțelegere.

Sîntem buni și credincioși evrei, devotați patrioți ai României socialiste și luptători conștienți în marea oștire a Păcii.

Iată „Bilanțul”, iată sinteza existenței noastre.

Binecuvîntarea Atotputernicului să vă fie hărăzită în Anul 5745, pe care îl întîmpinăm în aceste zile, sănătate deplină și fericirea întreagă să însoțească pe fiecare dintre voi; sfințirea noastră obști să le fie hărăzite noi succese în munca pe care o depun în slujba Binelui, a Credinței și a Învățăturii.

Bunul Dumnezeu să binecuvînteze scumpa noastră Patrie, Republica Socialistă România, și să dăruiască întregii omeniri Pace și Prosperitate!

Cu tradiționala binecuvîntare
de
LEȘANA TOVA TICATEIVU,
DR. MOSES ROSEN
Șef Rabin al cultului mozaic,
președintele Federației Comunităților Evreiești
din Republica Socialistă România

Predicile Eminenței Sale în zilele de Roș Hașana și Iom Kipur

- 1) 26 septembrie, orele 18,30 — Templul Coral
„Anul nou iudaic afirmă solidaritatea lumii întregi“
- 2) 27 septembrie, orele 10,30 — Templul Coral
„Șofarul unește Creația cu Mesianismul iudaic“
- 3) 27 septembrie, orele 18,30 — Templul Sefard
„Martiriul iudaic: Povestea lui Rabi Amnon“
- 4) 29 septembrie — Sinagoga Malbim
Derașa de Șabat Șuva — orele 10 a.m.
„Întoarcerea la izvoarele iudaismului — TEȘUVA“
- 5) 5 octombrie, orele 17,30, Kol Nidrei — Templul Coral
„Sfințenie — sinonimul perfecțiunii umane“
- 6) 6 octombrie — orele 11 a.m. Templul Coral înainte de IZKOR
„Să nu lăsăm omenirea să aștească“

COMUNITATEA EVREILOR DIN BUCUREȘTI TEMPLUL CORAL

Înștiințare

Aducem la cunoștința enoriașilor noștri că atribuirea jețurilor pentru sărbătorile de Roș Hașana și Iom Kipur 5745 va începe în ziua de duminică 16 septembrie 1984, între orele 11—13 a.m. și va continua pînă miercuri 26 septembrie 1984, după următorul orar:

În zilele de 17, 18, 19, 20, 24 și 25 septembrie, între orele 17—19.

În zilele de duminică 23 septembrie, între orele 9—11 și 17—19, și miercuri 26 septembrie 1984, între orele 9—12 a.m.

În zilele de vineri și sîmbătă comisia de atribuire nu lucrează.

Enoriașii care vor să-și păstreze jețurile din anul trecut sînt invitați a se prezenta pînă în ziua de duminică 23 septembrie inclusiv. După această dată jețurile vor fi atribuite altor solicitanți.

Iubitorii teatrului evreiesc sînt invitați la căsătoria artiștilor Tricy Abramovici și Bebe Bercovici, care va avea loc duminică 7 octombrie a.c. la Templul Coral.

De pe acum

un sincer MAZAL TOV!

Desen de TIA PELTZ

Roș Hașana: semnificații și obiceiuri

a) Data.

Sărbătoarea este menționată în Tora (Vaikra 23, 24 și Bamidbar 29, 1): „În luna a șaptea, la întîia a lunii, veți avea sărbătoare, să nu lucrați, să fie pentru voi o zi în care veți sufla din Șofar“. În Tora, lunile nu erau denumite (Nisan, Iar... cum se numesc azi, ci luna întîia (Nisan), luna a doua (Iar)... luna a șaptea (Tisri) etc. Deși în Tora se prevede o singură zi pentru această sărbătoare, din motive obiective, învești din perioada Talmudului au hotărît ca sărbătoarea Roș Hașana să dureze două zile (1 și 2 Tisri) și aceasta a rămas valabilă pînă azi, atît în Diaspora, cit și în Eretz Israel.

Tot savanții Talmudului au hotărît întocmirea calendarului ebraic astfel încît prima zi de Roș Hașana să nu fie duminică (în felul acesta Hosana Raba [21 Tisri] nu va fi niciodată sîmbătă) și să nu fie miercuri sau vineri (în felul acesta Iom Kipur nu va fi niciodată vineri sau duminică). Ca atare, prima zi de Roș Hașana poate cădea numai luni, marți, joi sau sîmbătă.

b) Denumirea.

Denumirea „Roș Hașana“ n-o găsim în Tora, ci abia în Talmud. În diferite texte de rugăciuni și binecuvîntări, ce se spun de Roș Hașana, sărbătoarea mai este denumită „Iom Hazibaron“ וְיוֹם הַזִּכְרוֹן, Ziua amintirii, consemnînd credința că în această zi toate creaturile sînt amintite (și judecate) de Divinitate.

Zilele de Roș Hașana și Iom Kipur ראש השנה, mai sînt denumite, laolaltă, Iamim Noraim ימים נוראים (zile înfricoșătoare), reflectînd credința că în aceste zile se hotărăște soarta fiecărui.

c) Șofarul.

Șofarul este făcut dintr-un corn de berbec.

Elementul esențial în rugăciunea de

Roș Hașana este de a auzi sunetele Șofarului. Orice băiat care a împlinit 13 ani trebuie să audă sunetul Șofarului în sinagogă. Scopul sunetului Șofarului este de a determina căința omului pentru greșelile comise și hotărîrea lui de a se îndrepta.

Sîmbătă nu se suflă din Șofar.

d) Imbrăcămintea.

La rugăciunea de dimineață, oficiantul, cel ce suflă din Șofar și unii enoriași îmbracă o haină albă, denumită „Kit“ קִיט. Motivări ale acestei datini sînt: culoarea albă simbolizează caracterul festiv, albul simbolizează puritatea, amintirea hainei albe pe care o purta Cohen Gadol (Marele Cohen) cînd oficia în Templu, morții sînt îmbrăcați în giulgiu alb, ceea ce e menit să amintească evreului caracterul efemer al vieții.

e) Aprinderea luminărilor.

Spre deosebire de vineri seara, cînd femeia mai întîi aprinde luminările și apoi spune binecuvîntarea asupra lor, de Roș Hașana întîi se spune binecuvîntarea și apoi se aprind luminările.

f) Salutul.

După rugăciunea de Arvit פסח ערבית din prima seară de Roș Hașana, oamenii își urează LEȘANA TOVA TICATEV VETIHATEM LEALTAR LEHAIM לְשָׁנָה טוֹבָה וְחַתָּמָה לְחַיִּים וְחַתָּמָה לְחַיִּים (Să fii înscris și pecetluit cu un an bun, imediat, spre viață). Începînd din a doua zi de Roș Hașana, pînă la Hosana Raba (21 Tisri), urarea este: GMAR HATIMA TOVA גְּמַר חַתִּימָה טוֹבָה (încheierea pecetluirii — bună).

g) Mîncăruri specifice.

Se obișnuiește a se mîncă o bucată de măr dulce, mutată în miere și piine muiată în miere; după ce se face binecuvîntarea obișnuită pe măr (piine) și se gustă, se spune „Fie voia Ta, Doamne, Dumnezeu!

nostru și Dumnezeu strămășilor noștri, să ne înnoiești cu un an bun și dulce“

h) Tašlih.

În prima zi de Roș Hașana, după rugăciunea Mincha מנחה se obișnuiește a se merge la malul unei ape, unde se face o rugăciune specială, TAŠLIH תַּשְׁלִיחַ (vei arunca) cu semnificația: vei arunca în apă toate păcatele tale. Dacă prima zi de Roș Hașana e sîmbătă, această rugăciune se spune a doua zi de Roș Hașana.

i) În ansamblu, zilele de Roș Hașana au și caracter festiv, dar și de sobrietate, omul fiind îndemnat la autoanaliză, la cercetarea faptelor sale și la a lua hotărîrea de a urma normele eticii iudaice.

A APĂRUT

**CALENDARUL
LUAH—5745
(1984—1985)**

Se poate procura
la sediile comunităților
și ale instituțiilor
Federației

VIZITA UNEI DELEGAȚII EVREIEȘTI DIN LOS ANGELES

Vineri 7 septembrie a sosit în țară o delegație de conducători ai comunității evreiești din California (după ultimele statistici trăiesc în Los Angeles 600 000 de evrei) „Jewish Federation Council“, în frunte cu dl I. Hirsch.

Oaspeții au fost primiți de Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen care le-a făcut un succint expozou al situației comunităților evreiești din R. S. România, au participat la serviciul religios de Kabalat Șabat la Templul Coral și la un Oneg Șabat oferit în cinstea lor la Restaurantul Ritual. Ei au vizitat instituțiile de cult, cultură și asistență ale Comunității Evreilor din București și au parti-

cipat la o seară de cîntece evreiești executate de formațiile corale și instrumentale „Sira Vezimra“, „Hazamir“ și „Memora“ ale cursanților de Talmud Tora.

Duminică 9 septembrie, oaspeții au vizitat comunitățile din Dorohoi, Botoșani și Iași, participînd la impresionante manifestări ale enoriașilor și cursanților de Talmud Tora din aceste comunități.

Luni 10 septembrie, delegații au părăsit țara, felicitînd călduros Federația pentru deplinul succes al muncii pe tărîm religios, cultural și social. Oaspeții au exprimat omagiu, respect și admirație Eminenței Sale pentru modul strălucit cum izbuteste să conducă destinele comunităților evreiești din România.

STIGMATUL LUI CAIN SAU ODISEEA LUI TRIFA

Cazul Trifa în dezbaterea Congresului Mondial Evreiesc

Acum 23 de ani, în noiembrie 1961, Șef Rabinul cultului mozaic din România, dr. Moses Rosen, a început acțiunea de lămurire a opiniei publice în legătură cu crimele comise de „episcopul” Trifa, în ianuarie 1941, când acesta a condus personal pogromul legionar, în decursul căruia un mare număr de evrei au fost uciși și multe sinagogi au fost incendiate. În conferințele de presă ținute, în 1962, atât la New York, cât și la Tel Aviv, Șef Rabinul Rosen a prezentat documente, mășturii și fotografii în acuzarea lui Trifa.

Întrucât la sosirea sa, de curind, în Portugalia, Trifa a continuat să nege crimele, ne-am adresat dlui Șef Rabin dr. Rosen, care ne-a făcut următoarea declarație:

DECLARAȚIA EMINENȚEI SALE ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN LA CONFERINȚA DE PRESĂ DIN 3 MAI 1962, LA TEL AVIV, DE SUB AUSPICILE CONGRESULUI MONDIAL EVREIESC-SECȚIA ISRAEL

Sintem încă cu toții — nu numai în Israel, ci milioane de evrei din întreaga lume — sub impresia Zilei Comemorării. Problema criminalilor de război care n-au fost încă pedepsiți constituie preocuparea opiniei publice din lumea întreagă, mai ales după ce Adolf Eichmann a fost condamnat în Israel. Asasini ai milioanele de evrei se mai ascund încă sub false identități și ajută de medicina plastică: Bormann, Mengele și alții, dar cu toții tremură în așteptarea judecării.

Scopul conferinței de presă de astăzi este de a vă vorbi despre un criminal care a socotit nu numai că nu este necesar să se dea la fund sau să-și schimbe identitatea, ci care, în mod cu totul deschis, și-a schimbat îmbrăcămintea de călău, înlocuind-o cu vestmint de preot. Acest om este Viorel Trifa, odinioară comandant al mișcării legionare hile-riste din România, odinioară președinte al organizației fasciste a studenților din aceeași țară — organizator și spirit, viu al pogromului din București din anul 1941 —, astăzi pretins episcop ortodox în America.

Materialul de acuzare, ce-l prezint în fața dumneavoastră, poate fi găsit în arhivele Comunității evreiești din România, YAD VASHEM din Ierusalim și Congresului Mondial Evreiesc, precum și în ale altor organizații evreiești.

Mai înainte de toate doresc să vă arăt două fotografii: una din 1941 și cealaltă din 1961.

1941 — Viorel Trifa în uniforma de comandant al „Gărzii de Fier” (organizația legionară hileristă din România, el avind un rang egal cu acela de Obersturmführer din SS).

1961 — același Viorel Trifa în vestmint de episcop.

Cine este Viorel Trifa și care este trecutul său?

Când Hitler a venit la putere în Germania, au fost organizate bande antisemite în România — bande care au căutat să aducă la putere fascismul în România, printr-o serie de incendii sinagogi și torturind evrei. Unul din conducătorii acestei mișcări a fost Viorel Trifa. El a fost forțat să fugă din România în timp ce regele Carol se afla încă la putere, deoarece legionarii erau atunci și antiregiști.

A găsit desigur adăpost la Berlin, unde s-a specializat în profesia de criminal, la „școlile” lui Streicher și Himmler.

În unul din articolele sale publicate la Berlin la 25 august 1940, în buletinul legionarilor exilați, Trifa laudă mișcarea național-socialistă, fascismul și arată deosebirea dintre „superioara” rasă ariană și evrei. Pe scurt, el descrie telurile sale criminale precum urmează: 1. Prezervarea singelui arian românesc prin 2. aplicarea sistemelor de muncă și exterminare naziste.

Încă în 1938, Trifa a publicat un pamflet, în numele „Uniunii naționale a studenților creștini din România”, în care îl acuza pe primul ministru Armand Călinescu că „este în slujba iudaismului internațional” și că „deschide evreilor drumul spre o viață culturală”. El arăta că universitățile erau pline de evrei și că viitorul culturii române ar fi în im-

„În pofida tuturor încercărilor de mistificare ale lui Trifa, în sfârșit, după 23 de ani, justiția americană și-a spus cuvântul. Desigur că după atîția ani pedeapsa penală este prescristă, însă nu se putea ca una morală să nu se producă. Dumnezeu i-a dăruit destui ani lui Trifa pentru ca să ajungă să trăiască pedeapsa dată lui Cain, adică aceea pe care Biblia o definește

„să rădăcească și să nu aibă odihnă pe Pământ” (Genesis, 4, 12). O țară după cealaltă i-au refuzat intrarea și acesta este stigmatul lui Cain dat de umanitate aceluia care a schimbat cămașa verde legionară și pistolul asasin cu o sutană preoțească.

În numele comunităților evreiești din România, mulțumim Guvernului României și Bisericii Ortodoxe Române pentru sprijinul dat la demascarea acestui pîn-gărit al hainei preoțești și al numelui de om.

Sintem, de asemenea, recunoscători Guvernului Statelor Unite, care a învins toate obstacolele ivite în acest caz, în cei 23 de ani, și a făcut dreptate expulzându-l de pe teritoriul său pe acest asasin al evreilor din București.

Li dorim lui Trifa viață lungă, în care să-și continue rădăcirile de la o țară la alta, cu semnul lui Cain pe frunte”.

Reproducem în continuare Declarația din 1962 a Eminenței Sale Șef Rabin dr. Moses Rosen în cazul Trifa.

pas. El descria guvernul Călinescu ca un guvern influențat de evrei. Rezultatul a fost că după câteva luni primul ministru Călinescu a fost asasinat de bande de legionari, care cu cîva timp înainte mai ucisese un alt prim-ministru, pe Duca.

La 6 septembrie 1940 regele Carol a fost forțat să abdice și guvernul a fost preluat de generalul Antonescu, în tovarășie cu „Garda de Fier”. Trifa se reîntoarce de la Berlin și, prin ordinul nr. 1424/1940 semnat de Horia Sima, comandantul suprem al mișcării legionare, este numit conducător al „Uniunii naționale a studenților creștini din România”. Această numire a fost publicată în Buletinul Oficial nr. 258 din 1 noiembrie 1940.

În ajunul numirii sale a ținut o cuvîntare, care a fost și ea publicată în ziarul legionar „Buna Vestire” de la București, unde a spus printre altele: „Cei să mă bucur de o autoritate deplină. Nu am de pierdut timp pentru nonsensuri democratice. Trebuie să-mi executăm ordinea. Răspund în fața conducătorului mișcării și, în sens moral, în fața lui Dumnezeu și a conștiinței fiecărui legionar”.

Acesta a fost începutul batjocurii viitorului episcop. Credincioșii principilor sale legionare, a organizat imediat toate formațiile importante armate și a început terorismul în România. Peste câteva zile, Nicolae Iorga, binecunoscutul istoric, și Virgil Madgearu, fost ministru de finanțe, au fost asasinați.

La 20 ianuarie 1940, mii de evrei au fost torturați de oamenii lui Trifa în cluburile legionare. Sima și Trifa au decis că era timpul să provoace o revoltă împotriva lui Antonescu și un pogrom în masă împotriva evreilor.

Un pamflet semnat de Trifa și afișat pe toți pereții, publicat în toate ziarele legionare, a dat startul. Pamfletul era împotriva „evreilor, englezilor și francmasonilor” și cerea un guvern legionar.

O cuvîntare în același sens a fost ținută de el în fața unei delegații de ofițeri nemți și a unor studenți.

În această cuvîntare Trifa spune: „Cu ajutorul imperialismului englez, care reprezintă lumea veche, evreii conduc întreaga lume. Londra a devenit centrul capitalismului mondial, de unde Internaționalismul evreiesc acționează”; și Trifa continuă, glorificîndu-l pe Hitler: „În marea sa luptă, național-socialismul a demascat pe evrei și Adolf Hitler — dacă n-ar fi făcut nimic altceva — a atins culmea istorică prin acest act”.

Rezumînd, Trifa spune, în calitatea sa de „episcop” sau „profet”: „Tineretul român trece frontierele, cu onoare și mîndrie, ținînd în mînă cartea de vizită cu: «Sînt legionar și asist la crearea unei Europe noi»”.

Și desigur că Trifa a trecut frontiera cu această carte de vizită.

Scopul acestei conferințe de presă este de a-i aminti acest lucru.

Pamfletul și cuvîntarea lui Trifa au dat roade. La 21 ianuarie 1941 s-a trecut la acțiune. Timp de trei zile la rînd cartierele evreiești din București au fost prefăcute într-o mare de flăcări. Pădurea Jilava de lângă București era plină de cadavre evreiești. Zeci de sinagogi au

căzut pradă flăcărilor și sulurile Torei erau călcate în picioare pe străzi. La abatorul din București atîrnau cadavrele evreilor cu inscripția „Carne kașer”.

Vă arăt aici o serie de fotografii făcute în acele zile ale groazei. Și eu am fost cit pe ce să fiu una dintre victime. Eram deja pus cu fața la perete spre a fi împușcat și am scăpat numai printr-un miracol.

Agencia Evreiască de Presă (J.T.A.) a informat lumea despre pogrom la 31 ianuarie 1941 — un mare număr de evrei omorîți, torturi îngrozitoare și jefuire a proprietăților evreiești din București: „Conducerea superioară care a ordonat masacrul era compusă din Horia Sima, vicepremier, șef al Legiunii cămășilor verzi, Dimitrie Groza, patron al „Corpului muncitoresc legionar”, compus din lumpenproletari, complet dezorganizați, fără muncitori și meseriași, și Viorel Trifa, conducător al fanatice „mișcări studentești” a cămășilor verzi”.

Repet. La 31 ianuarie 1941 Trifa era înfățișat în fața opiniei publice mondiale ca un criminal odios. După ce Antonescu a reușit să smulgă puterea din mîinile legionarilor, Trifa și Sima s-au adăpostit la ambasada Germaniei la București. Killinger, ambasadorul Germaniei (care s-a sinucis în ziua eliberării României), i-a ascuns și i-a expediat cu un avion militar în Germania. Tribunalul militar din București a emis mandate de arestare împotriva lor, dar acestea nu au putut fi puse în aplicare.

Judecata s-a făcut în lipsă, la data de 15 iunie 1941, și ambii au fost condamnați la muncă silnică pe viață (priviți documentul respectiv). Din dosarul procesului se poate citi: „Este dovedit, fără tăgădă, că Trifa a avut un rol de conducere (p. 243) și că a fost în fruntea unei demonstrații care a avut loc în ajunul zilei de 20 ianuarie”.

Ca evreu, apelez la conducătorii organizațiilor internaționale evreiești, la cei ce exprimă opinia publică din Israel și la toți evreii din lume. Văduvele și orfanii pogromului sînt alături de mine la lansarea acestui apel. Cerem ca acest călău al fraților noștri să fie dus acolo unde îi este locul.

Ca ființă umană, cred că orice conștiință trebuie să fie îngrozită la gîndul că cel ce a comis aceste orori este liber să pună la cale noi crime.

Este de datoria oricăruia, indiferent de religie sau naționalitate, să ceară să se facă dreptate.

Pe deplin conștient de responsabilitatea ce-mi incumbă, declar aici că Viorel Trifa este vinovat de crime împotriva umanității. Dacă acest om pe care-l acuz de aceste orori consideră necesar să-mi răspundă, îl provoc să mă aducă în fața unui tribunal religios sau a oricărui tribunal. Sînt gata să apar în fața oricărui tribunal și să aduc acolo toate documentele care dovedesc adevărul acuzațiilor formulate.

Dacă Viorel Trifa nu vrea să accepte provocarea mea, aceasta va arăta că admite crimele ce a făcut.

Vă mulțumesc pentru atenția plină de bunăvoință ce mi-ați acordat.

În ședința de la Paris a Executivii Secțiunii europene a Congresului Mondial Evreiesc, s-a discutat problema lui Valerian Trifa, unul din conducătorii pogromului de la București din ianuarie 1941, făptuit de criminalii legionari fasciști.

La solicitarea președintelui au făcut expuneri Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, în numele F.C.E. din România și dr. Ruah, președintele Comunității Evreilor din Portugalia, țara în care se află în prezent Trifa, expulzat din Statele Unite ale Americii.

S-a hotărît să se întreprindă demersuri pe lângă guvernul Portugaliiei, pentru ca această țară să nu devină adăpost pentru aceia care au fost călăii evreilor.

Cinism nazist

„Ne simțim minunați” — o formulă stereotipă impusă de nașiști.

Institutul „Yad Vashem” și kibbutzul „Lohamei Haghetot”, unde este eternizată memoria celor 6 milioane de martiri ai Holocaustului, au intrat în posesia unor documente semnificative. Este vorba de 500 de copii ale unor scrisori semnate de evrei deținuți în lagărul de exterminare de la Auschwitz și adresate familiilor lor din Cehoslovacia. În condițiile celor mai bestiale torturi și chinuri, SS-istii care făceau paza lagărului l-au constrins — culmea cinismului — să scrie formula stereotipă „Ne simțim minunați”.

Aceste scrisori au fost colectate de către un funcționar de la Comunitatea Evreilor din Bratislava, care, înțelegînd întreaga ororă a faptelor, a făcut copii de pe scrisori și le-a păstrat; astfel că ele au ajuns, în cele din urmă, la instituțiile menționate, adăugîndu-se ca piese acuzatoare la dosarele Holocaustului.

O scrisoare semnificativă a lui Nietzsche

Nietzsche n-a putut suporta antisemitismul cunatului său și de aceea a refuzat să ia parte la hunta surorii sale, în 1885, mulțumindu-se să-i trimită o scrisoare surorii sale:

„Poate pe drept cuvînt spui că te-ai căsătorit cu colonizatorul și nu cu antisemitul Förster, dar, fără îndoielă, în ochii lumii acesta va rămîne pînă la moarte seful antisemiților. Căci, vezi tu, este pentru mine o chestiune de onoare să păstrez față de antisemitism o atitudine foarte clară și fără echivoc, adică să mă opun antisemitismului, așa cum o fac și în scrierile mele. Am fost copleșit în ultima vreme de scrisorile și minifestele antisemite; repulsia mea față de acest partid (antisemit — n.r.), care ar vrea să se folosească de numele meu, este cît se poate de pronunțată, dar îndurarea mea cu Förster și antisemitismul lui Schmeitzner — fostul meu editor — îi fac pe adepții acestui dezagreabil partid să creadă că așa fi unul de-ai lor”.

Acest fragment a fost extras din „Nietzsche”, de Daniel Halévy, apărut în Ed. Pluriel.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

VISIT IN PARIS, LONDON AND GLASGOW OF HIS EMINENCE CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

Sunday 9 September 1984, His Eminence Chief Rabbi dr. Moses Rosen left the country for Paris, where His Eminence took part to the European Executive Department of the Jewish World Congress session.

Tuesday 11 September 1984, His Eminence left for London, where our spiritual leader had a speech at the session of „Brit Ivrit Olamit“ organization.

Wednesday 12 September a.c., His Eminence hold a sermon in Glasgow, at

„Queen's Park“ Synagogue, with the occasion of the uncovering of a reverential plate in the memory of the former Chief Rabbi of Scotland's capitale — Rabbi dr. Wolf Gottlieb ז"ל (whose wife, dr. Rosen-Gottlieb was the sister of His Eminence Chief Rabbi dr. Moses Rosen).

Thursday 13 September 1984, the Chief Rabbi returned in the country. At the starting and the arrival, leaders of the Jewish Communities Federation and of the Jewish Community of Bucharest came to airport to welcome our spiritual leader.

RECEPTION

On the occasion of the meeting of the European Executive Department of the World Jewish Congress, which took place in Paris, on the 9th of September a.c., a reception was organized in honour of the participants.

The reception was attended by M-me Simone Veil, the Chief Rabbi of Paris, Allain Goldman, the senator Dreyfuss

Schmidt, ambassadors and diplomatical representatives of many european countries, personalities of the religious, cultural and social life of the French Jewry.

It was also attended by His Excellency Dumitru Aninoiu, ambassador of the Socialist Republic of Romania in France.

The reception took place in a cordial atmosphere.

The Great Rabbi of Paris, Allain Goldman, welcomes our spiritual leader, Chief Rabbi dr. Moses Rosen

GUESTS FROM LOS ANGELES

On Friday, the 7th of September, a delegation of leaders of the Jewish Community of California (the last statistics show that in Los Angeles live around 600,000 Jews), the „Jewish Federation Council“ headed by Mr. I. Hirsch arrived in our country.

The guests were received by His Eminence Chief Rabbi dr. Moses Rosen, who made a brief survey on the situation of the Jewish communities from Romania. Then they attended the religious service of Kabbalat Shabbath at the Choral Temple and an Oneg Shabbath which was offered in their honour at the Ritual Restaurant. Afterwards they visited the religious, cultural and assistance institutions of the Jewish Community of Bucharest, and then attended an evening

of Jewish music performed by the „Shira Vezimra“, „Hazamir“ and „Menorah“ choirs and orchestras of the Talmud Torah students.

On Sunday, the 9th of September, the guests visited the communities of Dorohoi, Botoșani and Iași, taking part at the impressive manifestations of the parishioners and the Talmud Torah students of these communities.

On Monday, the 10th of September the delegation left the country, warmly congratulating the Federation for the complete success of the work on the religious, cultural and social field. The guests expressed their homage, respect and admiration to His Eminence for the brilliant way of leading the destinies of the Jewish Communities of Romania

DR. WOLF GOTTLIEB

(Continued from p. 9)

sister, passed away, W. Gottlieb has never been able to heal the deep interior wound. He retired from his rabbinic activity and fulfilled the ideal of a lifetime: ALIA. In Jerusalem, the Holy City, he dedicated his time, just as in the years of youth, to the study of Torah. He managed to draw-up, to annotate and comment upon the first volume of RESPONSES שאלות ותשובות by our Father Avram Leib Rosen ז"ל, a volume that was printed at the „Rabbi Kook“ Publishing House of Jerusalem. At the same house he published, during his life, the first book of „SEFORNO“, commented and annotated and after his death a second book was brought out, a volume that he had finished but never had the time to see it printed. His death also interrupted the studying he had started years ago on the works about „PIRKEI RABBI ELIEZER“.

The memorial plate that you are going to set here, on the walls of this synagogue, as a homage to W. Gottlieb reminds me of the words from Talmud: „The walls of the synagogue are testimonies“ בתי כנסת הם עדים. Those walls are imbued with his wise words and his noble teachings, with the thoughts and

feelings of an upright man, of a dignified Jew, of a high learned Rabbi, of a high cultured personality.

In the name of our family, I thank you for the pious gesture by which you render homage to my brother, my dear, beloved brother whose soul has been and shall be for ever linked with mine, to your and our teacher and master, W. Gottlieb.

Let his memory be blessed!

WORLD JEWISH CONGRESS DELIBERATES UPON TRIFA'S CASE

In the Paris meeting of the Executive Department of the World Jewish Congress the problem of Valerian Trifa, one of the leaders of the Bucharest pogrom, organized in January 1941 by the fascist criminals was discussed.

At the request of the presidium, surveys were given by His Eminence the Chief Rabbi dr. Moses Rosen, in the name of the Federation of Jewish Com-

munities of Romania and by dr. Ruah, president of the Jewish Community of Portugal, the country where Trifa presently resides, being expelled from the United States of America.

A decision was given in order to apply to the government of Portugal, so that this country should not become a shelter for those who had been the Jews' executioners.

CAIN'S STIGMA, OR TRIFA'S ODYSSEY

Twenty-three years ago, more exactly in November 1961, the Chief Rabbi of the Jewry of Romania, Dr. Moses Rosen, began to enlighten public opinion on the crimes „Bishop“ Trifa had committed in January 1941 when he conducted the Iron Guard pogrom in which a large number of Jews were killed and many synagogues were set on fire. In the press conferences he gave at New York and Tel Aviv in 1962, Chief Rabbi Rosen produced documents, testimonies and photographs incriminating Trifa.

Since Trifa persisted in denying those crimes when he arrived in Portugal a couple of weeks ago, we contacted Chief Rabbi Dr. Rosen, who made the following statement:

„Despite Trifa's endeavours to mystify everybody for twenty-three years, U.S. law eventually pronounced its verdict. The time limit for criminal trial was over, but moral retribution was bound to come. God has given Trifa enough

years to live that he may suffer the punishment inflicted on Cain, which the Bible defines as *גוי ודורתי בארץ* „fugitive and vagabond shalt thou be on the earth“ (Genesis, 4, 12). One country after another refused to receive Trifa, and this is Cain's stigma on the man who changed the Iron Guard green shirt and murderous gun for a priest's robe.

„On behalf of the Jewish communities of Romania, I thank the Romanian Government and the Romanian Orthodox Church for having helped us to expose this desecrator of priesthood and humanity.

„We are grateful to the U.S. Administration which overcame all the obstacles that appeared up in this case in the past twenty-three years and did justice by expelling this assassin of the Jews of Bucharest from the States.

„We wish Trifa a long life to peregrinate from one country to another, bearing Cain's mark on his forehead“.

L'SHANA TOVAH

HAPPY
NEW
YEAR

MESSAGE OF ROSH HASHANA 5745

ADDRESSED BY HIS EMINENCE, CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN TO THE JEWISH COMMUNITIES OF THE SOCIALIST REPUBLIC OF ROMANIA

BELOVED BRETHERN AND SISTERS,

The sun of a year is going down. The dawn of an other one is raising. One more chapter of the "book of our life" ספר החיים has just been closed and an other one lies in front of us, with its blank, unwritten pages. One more stage of our way from the cradle to the grave has been consumed and one more stage is getting us closer to the "final point" of life.

Three names bear these New Year's days and triple is their significance.

Rosh Hashana — "The Head of the year". That is why Man is "the Crown of the Creation", because he was bestowed with thinking. But in the bustle of everyday's life one forgets, many times, to meditate upon the great truths of Existence and often confuses the essential with the secondary elements.

The Head of the Year is the halting place where we learn again how to think, how to draw limits, how to "climb God's mountain" כי יעלה בהר ה' and thus have, from up there, the large, all-inclusive prospective of life.

What would the Jew become if he hadn't have a Rosh-Hashana, a "Head of the Year"?

The second name is "Iom Hazikaron" — "The Day of Remembering". Our memory must always stay awake. We have to remember the past, getting back to the first Jew — Abraham, the main hero of the byblical readings these days, Abraham and Itzhak, the Father and the Son, walk together on the way to Akeida, the supreme sacrifice. It's not only a matter of that first "testing" of our sacrificing capacities, it is a matter of an entire, millenium-long itinerary, from Moria and up to Auschwitz. Moria has been concluded with a "happy-end", the ram was sacrificed instead of the man. But from then on, our dramas have never remained unconsumed and rivers of blood and tears have been flowing on the paths of this historic itinerary. Our Holocaust didn't happened to rams, it happened to people, to millions of people.

On the brink of the New Year the Ram's Horn, the Shofar, is waking up the Jew's memory. Let him not forget his martyrs, let him not forget his origin. Why should he wait to be reminded by the others?

The third name is "Iom Harat Olam" — "The Day of the world's Creation". Ever since Abraham, the first אברהם "citizen of the world", the awareness of our solidarity with the whole humanity is our fundamental creed. Love for our own people is an integrating part of the judaism's propelling idea: love for people, in general.

The leit-motiv of our New Year prayers is the destiny of the whole world, of all the peoples on the face of the earth. לתקן עולם Let us incessantly endeavour to "straighten the world". We have never and nowhere told the believer that the world is perfect of that he should resign to suffering here, on this earth — in order to have happiness in an other world. No. By no means.

This world needs a lot of „repairs“, even capital ones. Here on this earth, the Man has to strain so that "infamy should disappear and injustice dissipate like smoke". Without ever losing faith in the "after world" we never consider it as a compensation for this world's suffering and we are trying to build here, on this very earth, a better, a more righteous world.

BELOVED BRETHERN AND SISTERS,

The fate of Man, the fate of the People and the one of the world, here are the three "concerns" that run all over our prayers and dominate our souls in the New Year's days.

Let us thank the Almighty that in the past year our communities have been continuing to serve Man, our old and young people. Hundreds of youngsters drank at the pure sources of the Jewish culture at Talmud Torah, learnt our history, our songs, our ethics. Thousands of old people live their lives' fading in dignity, being assured with the bare necessities of a living.

Tens of synagogues vibrate daily with our prayers. Our journal, the books we are publishing, the calendar we are diffusing, the lectures which are hold in tens of communities, in front of this "handful" of Jews rested here, all these things are a true miracle, admired and praised by the whole world's Jewry.

We owe this to the politics of humanity and wisdom of the Socialist Republic of Romania's President, Mr. Nicolae Ceaușescu, to whom we are deeply grateful. Thanks to this politics, going on this year too, all the coreligionists who wanted to make ALIA to Israel were able to fulfill their desire, and were treated with a lot of comprehension and solicitude.

We are good, faith-holding Jews, devoted patriots of the Socialist Romania and conscient fighters in the great army of Peace.

This is the sum, this is the synthesis of our existence.

Let the blessing of the Almighty be bestowed upon you in the Year 5745, that we greet these days, let a perfect health and happiness accompany each one of you: and let our holy communities be blessed with new successes in their work, which is devoted to Right, Faith and Learning.

Let the good God bless our beloved country, the Socialist Republic of Romania and give the whole humanity peace and prosperity.

With the traditional blessing of

LESHANA TOVA TICATEIVU,

Chief Rabbi dr. MOSES ROSEN

President of the Federation of Jewish Communities
from the Socialist Republic of Romania

DR. WOLF GOTTLIEB

The Jewish Community, the Rabbinic Council (Bet Din) and the Committee of „Queen's Park“ Synagogue of Glasgow had the initiative of setting a memorial plaque as a homage to the man who has been, for 27 years, the Rabbi of this synagogue, and the Chief Rabbi (Av Bet Din) of this Community, Rabbi dr. Wolf Gottlieb.

On the 12th of September evening, the ceremony of unavailing the memorial plaque took place, in the presence of His Eminence Chief Rabbi dr. Moses Rosen, whose regretted sister, dr. Betty Gottlieb-Rosen had been the wife of the venerated spiritual leader of the Scottish Jewry.

A large public attended the ceremony, made of distinguished intellectuals and leaders of the different Jewish institutions and organizations from Glasgow.

The daughters of dr. Wolf Gottlieb and of dr. Betty Gottlieb-Rosen, dr. Aviva Gottlieb-Zornberg of Jerusalem and dr. Freema Gottlieb of New-York unavailing the homage plaque.

Words of honour were spoken in memory of the spiritual shepherd dr. Wolf Gottlieb by rabbis and leaders of the Community.

His Eminence Chief Rabbi dr. Moses Rosen delivered the following speech:

In the Thora — portion of this week, we are reading: וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב (דברים כ-ז).

„You shall write on the stone all the words of the Torah, in order to be well understood“.

At this moment, my dear friends, you are fulfilling this MITZVA. You are unavailing a stone on which you wrote your homage to the holy book of a holy life, so that it will remind the future generations of congregants of your synagogue of this life, which lies in front of our eyes as an example.

You are doing this on the eve the new Jewish Year when soon we shall greet the New Jewish Year and we shall wish and pray „to be written down in the book of life“.

Indeed, life is for us a book, and we write its pages ourselves, with our deeds, with our thoughts and with our feelings. Just as a book has a meaning, a close connection between the beginning and the end, human life is a continuity as well. Page after page, chapter after chapter, the Jew's life is aiming towards a sacred purpose, towards a high ideal, and at the moment when we close the book we can have the total vision of a living that was dedicated to good actions, Truth and Beauty.

Such a life led your spiritual leader, your spiritual father and devoted shepherd, Rabbi dr. Wolf Gottlieb. He was the descendant of a hassidic family, and his father was at the same time a scholar in Jewish science תלמיד חכם and a man who fulfilled the verse of the Psalmist: „If thou shall feed yourself out of thy arms' work, thou shall be well and happy“.

Since childhood, Wolf Gottlieb drank at the eternal sources of the Torah. He fulfilled the sacred commandment: „strive upon learning day and night“.

Meanwhile, he distinguished himself by getting deeper and deeper into universal culture, always desiring more knowledge, more and more ethical and philosophical teachings. He attended and then brilliantly graduated the rabbinic school of Vienna — at the time being, one of the best institutions for Jewish learning in the whole Europe. In the same time he graduates, also with great success, the Faculty of Philosophy within the University from the Austrian Capital, obtaining the Philosophy Doctor degree. But the depth of Wolf Gottlieb's Judaic studies have seriously surpassed the normal level of the rabbinic school, though his knowledge came from the very years he had spent on its benches.

The Great Rabbi of Tarnopol (Poland) and my late father the Gaon Avram Leib Rosen from Fălticeni (Romania) examined the young doctor and seminarist. They were used to find, at his category

of university students more modern learning and less the traditional one, the one of the „Yeshiva students“. W. Gottlieb proved to be a blessed synthesis. He has been, since around the age of 20 — as the rabbinic documents he obtained certify — SINAI, a mountain full of knowledge, and OKEIR HARIM, a keen and creative mind, which processed and synthesized knowledge in a perfect logical way.

In those 1930—1938 years, when the Community in Vienna counted around 200 000 Jews, W. Gottlieb took a very active part in the community life. He became one of the leaders of the Zionist-religious movement called „MIZRACHI“ and at the same time, one of the most admired preachers in the synagogues of Vienna. In 1938 he married Betty Beracha Rosen, herself a Philosophy and Letters Doctor at the Bucharest University.

In the dark period that followed the catastrophe of the Anschluss (March 1938), W. Gottlieb stood as a leader in the great work of saving Jewish lives. We have to remind here the fact that a moment came when W. Gottlieb and his wife received the emigration certificates for Palestina and thus the doors of rescue were opened also in front of them. But they gave them away to others, considering that people who are leading a sinking ship are not entitled to leave it, they have to be the last on it.

The great sufferings of this period, the deadly dangers W. Gottlieb and his wife were in, the difficult beginnings of the new life in England didn't stop him from keeping on his study and work for Jewish culture. During the hard days of the war, in London and later in Liverpool, W. Gottlieb distinguished himself as a noble and enthusiastic leader in problems of Jewish education. Many of the Anglo-Jewish high-standing intellectuals owe to W. Gottlieb his advice and his guidance, his teachings and the Judaic greed he knew so well to inspire.

You, people of Glasgow can better talk about the period of over 20 years while he has been the spiritual shepherd of your Community. You can testify for his consciousness, for the nobility of his soul, for his love of people, features that had been common to both Gottliebs, man and wife.

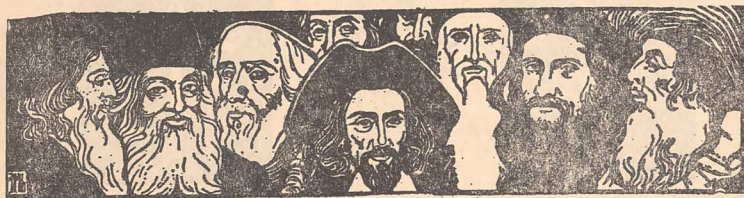
Allow me, please, to add something more concerning the synthesis of faith and knowledge that shows the character of Wolf Gottlieb's life. You know that „tefilin shel iad“, on the left arm, symbolize the deep faith that lies in our heart. „Tefilin shel rosh“ are symbolizing our knowledge.

But we are first putting on the „tefilin shel iad“ and only then the „tefilin shel rosh“. When we finish our prayer, we take off first the „tefilin shel rosh“ and only in the end the „tefilin shel iad“. Not a single moment can the „tefilin shel rosh“ exist without being together with „tefilin shel iad“. The start must always be the faith, deeply carved in our hearts. Afterwards, any amount of knowledge can be built on it. And thus a balanced synthesis between faith and knowledge is created. Wolf Gottlieb knew how to be an enthusiastic Hassid, full of ardour, burning with belief, and in the same time, an illuminated mind, which was dedicated to the deep and quiet study of Torah's ocean.

The distinguished education of their two daughters, Aviva and Freema guided them both on the same דרכי נועם „pleasant paths“ of the Jewish tradition and of inward nobility, of Torah's culture and universal culture, of love for Sion and integration in the „spirit of old Israel“. ברוך ישראל שנה. Both of them brilliantly obtained the Doctor's degree in English language and literature at Universities in Great Britain, both of them have a very active Jewish life, walking on the same paths their parents used to walk on.

Since 1972, when his wife, my beloved

(Continued on p. 8)

הרב ד"ר זאב גאטליב זצ"ל

און ליטעראטור אין די אוניווערסיטעטן פון גרויס-בריטאניע, ביידע פון זיי אן אקטיוו יידיש לעבן, שפאנדענדיג אויף די דרכים וואס ס'האבן געשפאנט זייערע עלטערן.

נאך דעם וואס אין 1972 איז זיין לעבנס-באגלייטערין, מיין טייערע שוועסטער, נפטר געווארן, איז זאב גאטליב נישט אויסשטאנד געווען צו היילן די וונד פון זיין הארץ. ער האט זיך צוריקגעצויגן פון זיין רבנישער טעטיקייט און אויסגעפילט דעם אידעאל פון זיין לעבן: עליה.

אין ירושלים עיר הקודש, האט ער זיך אפגעגעבן אינגאנצן גענוי ווי אין זיינע יונגע יארן - דער תורה. אים איז געלונגען מסדר זיין און צו-נעבן זיינע הערות און ארויסגעבן דעם ערשטן באנד פון שאלות און תשובות פון אונזער פאטער אברהם אריה ראזען זצ"ל. דאס ספר איז דער-שינוי אין מוסר, "הרב קוח" פון ירושלים.

אין דעם זעלבן מוסד פארעפאלעכט ער דאס ערשטע באנד פון "ספרות", און שפעטער נאך זיין פטירה איז ערשינען דאס צווייטע באנד, וואס ער האט פארענדיקט, נאך ער שוין נישט דער-לעבט עס צו זען געדרוקט.

דער מיט האט אויך איבערגעשריבן די ארבעט איבער וועלכעס האט זיך באמיט א סך יארן: איבער די כתב-יד פון "פרקי רבי אליעזר".

דער זעלבע - סאטול וועלכן איר אנטהילט היינט דא, אין דער שול לזכרון הרב זאב גאטליב, דער-מאנט מיר אין די ווערטער פונעם תלמוד: "כות-לי בית - המדרש ויכוחו" - די וועלט פון בית - מדרש זאבן עדות".

אט א די וועלט געגען אנגעזאפט מיט זיינע ווונדערבארע דברי תורה פולע מיט נייטיקער איידלקייט, מיט געדאנקען און געפילן פון א אדם השלם, פון א ווירדן און היסן ייד, פון א תלמיד חכם, פון א פערזענלעכקייט מיט א הייזיק קולטור.

אין נאמען פון דער משפחה דאנק איך אייך פארן שיינעם הארציקן זשעסט, דעם כבוד וואס איז גיט לזכרון מיין ברודער, מיין טייערן, ליבן בר-דער, וועמענס נשמה איז אויף אייביק פארבלעבן פארברונדן מיט מיינער, (נפשי קשרה נפשו) לזכרון מוריני ורבינו, זאב גאטליב, זצ"ל.

זכר צדיק לברכה!

גאטליב, פאר זיינע עצות, פאר דעם פונק יידיש-מיט אין אמונה וואס ער האט אין זיין געדענקט און געצויגן.

די 27 יאר אלס נייטיקער מנהיג פון איינער מהילה אין גלענזאן, קענען אמעטעטן עדות זאן, איבער דער אומערטרעכער ארבעט כלבות דער מהילה איבער זיינע גלענצער דרשות, איבער זיין מסירות נפש און אהבת ישראל, איבער דעם ווונדערבארן יידישן מראדעיאציעלן נייטס וואס ער און זיין רביצין, מיין שוועסטער עליה השלום האבן אריינגעבראכט נאך אין איינער מהלה.

דערלייבט נאך א באמערקונג לנביא דעם סינטע צווישן אמונה און וויסנשאפט וואס שטעלט פאר דאס לעבן פון הרב זאב גאטליב.

איר וויסט דאך אז די "תפילין של יד", וואס מיר לעגן אויף דער לינקן האנט, סימבאליזירן דער טיפן גלויבן וואס מיר טראגן אין אונזער הארץ. "תפילין של ראש", סימבאליזירן דעם מה, די וויסנשאפט, דעם געדאנק. מיר ליגן צווערשט די תפילין אויף דער האנט און דערנאך אויפן קאפ. ווען מיר געדינקן דאס דאווענען, געמען מיר צווערשט אראפ די תפילין פונעם קאפ און דערנאך פון דער לינקער האנט וואס איז אנטשטען דעם הארץ.

אפילו קיין נעם קענען מיר נישט טראגן די תפי-לין אויפן קאפ אז דעם יד די תפילין זיין אנט-קעגן דעם הארץ דער שול יד זאל זיין אויף זיין ארט. צו ערשט אלזא, איז דאס הארץ, די אמונה אין דערנאך קען מען אנטהאלטן מענטשנשט, וויסנשאפט וואס קענען בארייכערן דעם מענטשנס געדאנק.

הרב זאב גאטליב איז געווען א הייסער חסיד, פול מיטן ברען פון גלויבן, און גלייכצייטיק האט ער באזיגט א שרש פון דעם האט עס באנוצט צום פארטיפן זיך אין דעם, "מעין המתנבר" אין דעם אייביקן תורה-קוואל.

די באזונדערע דערציילונג וואס ס'האבן באקו-מען אביבה און פרימע, האבן געפירט זייערע מרים אויף די זעלבע, "דרכי נועם" פון דער יידישער מראדעיאציע פון נשמה איידלקייט, פון דער תורה און פון דער אוניווערסאלער קולטור, פון אהבת ציון און פון אינטעגרירן זיך אין נייטס פון ישראל סבא.

ביידע טעכטער האבן גלענצנד אבסאלוויט און באקומען די דאקטאראטן פון ענגלישער שפראך

פלייסיק זיך צו דערפארן אלץ מער וויסן-שאפט, אלץ מער מראדעיאציע און פילאזאפישע קענטענישן. ער האט שטודירט און גלענצענד פא-דענדיקט דעם ווינער בית-המדרש לרבנים - איינע פון גרעסטע אויסטאלן פון יידישע וויסנשאפט פון אייראפע אין יענער צייט, און גלייכצייטיק פארענדיקט ער - אויך מיט גרויס דערפאלג - די אקאדעמישע פון פילאזאפיע פון דעם ווינער אוני-ווערסיטעט, באקומענדיק דעם דאפלאם פון דאקטאראט אין פילאזאפיע.

דער נאון פון טארנאפאל (פולין) און הנאו, רב אברהם - אריה ראזען פון פאליטישען (רומעניע), האבן עקאמינירט דעם וינער דאקטאר און ישיבה בחור. זיין זענען געוויינט געווען צו טרעפן ביי דער קאמפארטע ווינטלעכע די מאדערנע וויסן-שאפט, נישט מיין מראדעיאציעלע, פון ישיבה בחורים, זאב גאטליב האט מיט זיך אבער פארענטשעלט די גענעטשעט סינטעזע, ער איז - האבן פעטלע-שטעלט די סביבות - ביי זיינע 20 יאר - א "סיני" - א באנד פול מיט וויסנשאפט און אן עמקת רעים" - א וואכער שפערדישער פארשטאנד וואס ארבעט איבער די קענטענישן און סיסטע-מאטיווירט זיין איר א פולקאמער לאגיק.

אין יענע יארן ווען איר ווילן האבן געלעבט אן ער 200 מיינע יידן, אין די יארן 1930-1938, באטייליקט זיך זאב גאטליב אקטיוו אינעם יידישן מהילה לעבן. ער ווערט איינער פון א מנהיגים פון דער יונגע פון דער רעליגיעזער באוועגונג "מרח"י" און גלייכצייטיק ווערט ער א בעל-דורשן וואס איז באווינדערט אין די ווינער שולן.

אין 1938 האט ער חתונה מיט בעטי ברכה ראזען, די טאכטער פונעם פאליטישער פילאזאפע פונעם בוקארעשטער אוניווערסיטעט. אין פערטא פון נאך דעם אומגליקלעכן אנש-לום (מערץ 1938), איז זאב גאטליב, ריוויקירנדיק זיין לעבן, געשטאנען בראש דער גרויסער בא-וועגונג פון ראטעווען יידישע נפשות, פון הצלה. ס'איז דארא צו באטאנען, אז זאב גאטליב און זיין פרוי האבן געהאט באקומען ריוויקטערט-פיטאטן מיין פאלעסטינע און די געטונגס מויערן האבן זיך געפונען פאר זיי. זיי האבן זיך אבער אוועקגעגעבן אנדערע, ווייל זיי האבן געזעהן אז די וואס שטייען ביים רודער פון א שול וואס גיט אנטער, דארפן זיין די לעצטע וואס פארלאזן זי.

די יסורים וואס ער האט מיטגעמאכט, און די טויט געפארן וואס האבן געלייטעט אויף זאב גאט-ליב און זיין פרוי, ווי אויך דער שווערער פערלאד פונעם אנטאגן פון זייער ווילן אין ענגלאנד, האבן אים נישט געשטערט אומערטרעכער פארצוועגן זיין שטודיום און זיין קולטור טעטיקייט אויפן גע-ביט פון חינוך.

אין קאנאדא און שפעטער אין ליווערפאל, האט זיך הרב גאטליב אויסגעצייכנט אין די שווערע מלחמה יארן, אלס אן ענטוואפטישער מנהיג פון יידישער יוגנט. טויזנטער יידישע אנגעזעענע אינטעלעקטואלן האבן צו פארדאנקען דעם רב זי.

אויסער איינגעדאנגען פון דעם סינאנאמאלער קאנ-טענאנע, קינס פאדל" פון גלענזאן, האט דעם 12טן סעפטעמבער ד.ה. דער רב הראשי ד"ר דוד משה רא-זען שטימט זיך באטייליקט אינעם אנטהילן פון אן אנטעס - סאטול לזכרון דעם וואס איז גע-ווען א בית - דין - רב הראשי פון דער יידישער מהילה אין גלענזאן, און דער נייטיקער מנהיג פון דער אויבערשטער קאנגרעגאציע, ד"ר זאב גאטליב זצ"ל.

מיר פובליקירן אויסצוגן פון דער רעדע וואס הרב הראשי האט געהאלטן מיט דער געלעגנ-הייט וואס:

דער וואך:

והנחתם על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר הים" (ז' תבא כחה).

און איר זאלט אנטהילט אויף די שטיינער אלע ווערטער פון דער דאזיקער תורה, זייער קלאר ו' געבן צו פארשטיין. אין דעם מאמענט, ווען איר טייערע פריינד, מקיים אט א די דאזיקע מצוה, איר אנטהילט א שטיין אויף וועלכן איר האט פארצייכנט איינער לויב פארן ספר פון א לעבן וואס איז פארדיילט געווארן ווען תורה און מעשים טובים. אזוי ארום אז די סטעיזשע דורות מתפללים פון דער שול, זאלן זיך געדאנקען אין דעם לעבן און עס געשען אים שיינען.

אינעם וועלן מיר אויסגעמען א ניי יידיש יאר און מיר וועלן בעסן, זיין ווייניגער מיר זאלן פאר-שריבן ווען איר, ספר החיים".

און ווירקלעך, פאר אונז איז דאס לעבן א ספר, וועמענס בעסטער מיר שרייבן מיט אונזערע מע-שם מיט אונזערע געדאנקען, מיט אונזערע גע-פילן.

און אזוי ווי א רב האט א זין, א פארבינדונג ווערט אפגעטאן און דעם סופ געו' בתחילתו, א משה, אויך אזוי האט דאס לעבן. ווי א כלעמל נאך דעם אנדערן, ווי א מאפילע נאך דעם ווערטן, שפירט דאס לעבן פונעם ייד צו א חיות ציל, אן א הויבן אדערעל, איר געמיט ווען מיר פארמאכן דאס בוך קענען מיר האבן אן אל-גענייגטע ווייזע פון א לעבן וואס איז געווינדעט געווארן דעם נעמען, דעם אמת, דעם הויכן באגריף פון שלמה.

אז מיר לעבן און געווען דאס לעבן פון איינער שטייט פון מנהיג, הרב זיך זאב גאטליב זצ"ל.

אן אפטייטקער פון א חסידישער משפחה, זיין פאטער איז געווען א תלמיד חכם און גלייכ-צייטיג א געשט פון יינע כפך כי תאכל אשרך וטוב ק"י. (אן וועסט זיך דערנעבן פון דער מי פון דעם הענט וועסטן גלייכער זיין) האט הרב גאט-ליב נאך אין זיינע קינדער יארן געזעהן וואס זיין ווערט ביי די אייביקע קוואלן פון דער תורה. ער האט אויסגעפילט דעם נעבאם, והנית בו וינס והיה" ואלעס זיך פלייסן אין לערנען בייטאג און בינאנט.

גלייכצייטיק האט ער זיך אויסגעצייכנט אינעם ארטיקלן זיך אין דער אוניווערסיטעט קולטור,

ענדערונג אין בית-התפוצות

אנהייבנדיק פונעם 1טן אויגוסט 1984, איז אהרן דורון, וואס איז זינט יאר 1979 געווען אויפגערייכט פון בית-התפוצות, נאמינירט גע-ווארן אלס דירעקטאר פון דער פרעסטיזשפולער אינסטיטוציע.

דער ערשטער דירעקטאר ה' ישעיה וויינבערג, האט ארגאניזירט און אנגעפירט דעם מו"ז פון 1978, ביז צו זיין פענסיאנירן אין מאנאט יולי 1978. אין דער צייט איז בית התפוצות געווארן א וויכטיקער יידישער קולטור-צענטער און איז בא-זוכט געווארן פון איבער 21 מיליאן מענטשן.

אהרן דורון איז געבוירן אין זיטשענא, ער איז עולה געווען אין 1939. ער איז געווען מיט-גליד אין דער הגנה און שפעטער אין צה"ל, מיטן נאמען פון גענעראל-מאיר.

ער האט געהאט די פארמאגווארטלעכע אנטאגן אלס ווייזעפירער פון תל-אביב'ער אוניווערסי-טעט, און שפעטער אלס דאקטענער פונעם פרעזידענט פון דער יידישער אנגען. ער איז אויך געווען פרע-זידענט פון דער ספאט פערדאנאציע פון ישראל.

מאגנער - פרייז

דער פארויצער פון פאריז פון יידישע שרייבער און זשורנאליסטן אין ישראל, מרדכי צאנין, האט זיין באנימונג דערמאנט אז די 16טע פארטיילונג פון דעם מאגנער - פרייז פאלט אויס אין דעם 125טן געבוירן יאר פון אומשטערלעכען שלום-עליכם, און דערביי אנגעוויזן אויף דעם פאדעם וואס ציט זיך דירעקט פון אונזער גרויסן קלאסיקער ביז צו דער שאפונג פון איציק מאנער. די פרייזן זענען צוגעטיילט געווארן דעם בא-קאנטן יידישן שרייבער אין אמעריקע שמואל איז-באן, דער דיכטערין בקה באסמאן, די דיכטער יוסף לערנער און אלכסנדר שפיעלעלאט און דעם ליטעראטור-פארשער, פראדאקט און דיכטער לייזער פארדיאטשיק.

די פערמירטע דיכטער האבן געלייזט איינעם פון זייערע לידער.

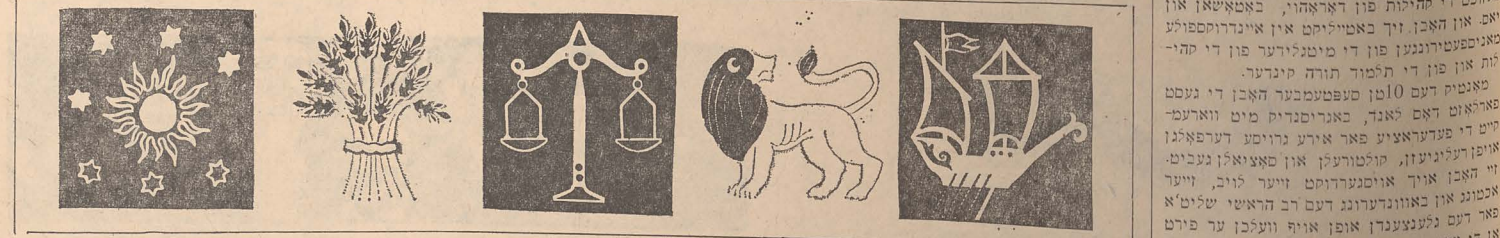
די פערמירטע האט פארענדיקט דער גרויסער ווארט-קינסטלער הערץ גראסבאד וועלכער האט גע-לייזט צוויי פאעמעס פון איציק מאנער.

דער באוור פון א יידישער דעלענאציע פון לאס אנדזשעלעס

פלייסיק דעם 7טן סעפטעמבער איז אנגעקומען אין לאס אנדזשעלעס פון מנהיגים פון דער יידישער מהילה פון לאס אנדזשעלעס, (לויט דער לעצטער סטאטיסטיק לעבן אין לאס אנדזשעלעס 600 מיינע יידן) "וויזשני" פערדערווישן קאנ-ס"י, ראש מיטן ה' ה. הירש.

די געסט זענען געקומען געווארן דורך דעם רב הראשי ד"ר דוד משה ראזען שליט"א, וועלכער פון די יידישע אידעוויזם איבער דער גאנצער געוועזען צו כחל שבת און בארא-טמפל און ביי ענג שבת וואס איז איינגעדאנגען געווארן לכבוד זיין אינעם בשרן דעספארא. זיין האבן אויך לאזט אנטשאלטן פון מולט, קולטור און סא-ציאלער היף פון דער בוקארעשטער מהילה און האבן אנטשאלטן פון אן אונטן פון יידישע לידער אויסגעפילט פון די פארמאציעס, "שירה ומוח", "המזמר" פון די תלמוד תורה מוראפאטן. וויכטיק דעם 9טן סעפטעמבער, האבן די געסט באנוצט די מהילות פון דאזיקער, באטשאט און יאט און האבן זיך באטייליקט אין איינדרוספולע קולטור פון די מיינליכער פון די מהי-לע און פון די תלמוד תורה קינדער.

מאטיוו דעם 10טן סעפטעמבער האבן די געסט פארמאכט דאס לאנד, באנימנדיק מיט ווארטע-הייט די פערדעראציע פאר אירע גרויסן דערפאלגן אויפן רעליגיעזן, קולטורעלן און סאציאלן געביט. זיי האבן אויך אויסגעדרוקט זייער לויב, זייער אכטונג און באווינדערונג דעם רב הראשי שליט"א פאר דעם גלענצענדן אופן אויף וועלכן ער פירט אן די יידישע מהילות פון רומעניע.

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

דערשיינט צוויי מאל אין חדש 15.9.1984

באקאנטע

ראש-השנה מעסאזש תשמ"ה

פון הרב הראשי ד"ר דוד משה ראזען שליט"א

געווענדעט צו די יידישע קהילות פון דער ס. ר. רומעניע

ליבע ברידער און שוועסטער

מיר האלטן ביי דער שקיעה פון א יאר און ביים זונען אויפגאנג פון אן אנדער יאר. נאך א קא-פיטל פון אונזער, ספר החיים, האט זיך געשלאסן, און אן אנדערס אנטפלעקט זיך פאר אונז מיט וויסע נאך נישט געשריבענע בלעטלעך. נאך אן עטאפ פון אונזער וועג פונעם ווייל ביז צום קבר איז אדורך און מיר האבן זיך דערגענומען נאך מיט א שאפן צום ענדע-פונקט פון דעם לעבן. דריי נעמען האבן די מען פונעם נייעם יאר און א דרייפאכע אויז וויער באדייטונג.

ראש השנה - דער "קאפ" פונעם יאר. דער-פאר איז דער מענטש, די קרוין פון דער צורה, ווייל ער איז באשעפטיקט געווארן מיט שכל. אין גערויש פונעם טאג - מעגלעכען לעבן, פארנעמען ער אפטמאל א טראכט צו טון צו די גרויסע וויר-קלעכטיק פונעם לעבן, און מייסט אפטמאל אויס די עפענציעלע זאכן מיט נעבן זאכן, דעם עיקר מיט דעם טפל.

ראש השנה, איז דער מאמענט אין וועלכן מיר לערנען ווידער טראכטן, דענקען, זיך אויפ-היבן, מיט יעלע בחר ה' און אנטדעקן די בריי-טע, ארומגעמישע פערשפיקטיוו פונעם לעבן. וואס וואלט געטאן דער ייד ווען ער וואלט נישט געהאט א ראש השנה - א קאפ פונעם יאר? אצטויג הייבט אן ביי יידן מיט "ראש", מיט דעם קאפ.

דער צווייטער נאמען איז יום הכורזן - דער טאג פון געדענקען. דער זכרון דארהיב אונז שטענדיק בלייבן וואך. מיר דארפן געדענקען די פארנעמענישן, ביז צום ערשטן יידן: צו אברהם העברי, איבער וועלכן מיט לייענען אין דער פרשה פון ביינען ראש השנה טען.

אברהם און יצחק, דער טאטע און דער זון, שאפען אויגנעם אויפן וועג פון דער עקידה, פונעם העכסטן קרבן. סע האנדלט זיך נישט נאך וועגן דעם ערשטן, "טעסט" פון אונזער כוח צו מקריב צו זיין, נאך וועגן א פיליזאפישן אידן וועג, פון מוריה ביז אוישוויץ. מוריה האט זיך געענ-דיקט מיט אן "העפ-ענד", אשטאט דעם מענטש האט מען מקריב געווען דעם איל. פון דעמאלט אן אבער, האבן זיך אונזערע דראמעס גיט פארענ-דיקט און טייכן בלוט מיט שווערן רינגען אויף די שטענשעס פון דעם היסטארישן וועג. אונזער שווא און נישט געווען פון קיין באראנעס, נאך פון מענטשן. מיליאנען מענטשן. ערב דעם נייעם יאר וועקט אויף דער קול שופר דאס קול פונעם הארץ דעם זכרון פונעם יידן. ער זאל גיט פארנעמען זיינע קדושים, ער זאל גיט פארנעמען זיין פאלק. פארקוואם וועט זאל ער ווארטן אנדערע זאלן אים דערמאנען?

און דער רויטער נאמען איז יום הרת עולם. דער טאג פון די געבורטס ווייטן פון דער וועלט. פון אברהם אבינו אן דער ערשטער אורח, דער וועלט - בורגער, איז דער געווען פון אונזער סאלידאריטעט מיט דער נאנצער מענטשהייט, דער יסוד פון אונזער גלויבן. די ליבע צו אונזער אייגן פאלק איז א באשטאנד טייל פון דער טרייב - קראפט אידעע פונעם יידנטום: ליבע צו מענטשן. "ואהבת לרעך כמוך".

דער ליטמאטיוו פון אונזערע ימים-גוראים תפ-לות איז דער גורל פון דער נאנצער וועלט, פון אלע פעלקער. לתקן עולם. איז לאמיר זיך אומ-אוועקלעך באמערן צו, פארבעסערן די וועלט-קיימאט און איבערגעבן האבן מיר נישט באהער-טעט אז אונזער וועלט איז אן פולקאמטע אדער אז מע דארף מסכים זיין צו לייזן אויף דער וועלט, כדי צו דעקאבערן דאס גלויב אויף אן אנדערער וועלט. גיין.

די וועלט גייט זיך מען זאל זי פארדיקטן זי דארהיב, רעפארטור, טאקע ראדיקאלע. דער מענטש דארף דא, אויף דער וועלט זיך אנטשטער-גען אן, די אומגעזעסליכע זאל פארשוונדן, זאל זיך צעשטרייטן ווי דער רויך. והרשעה כולה ענין תכלה. אן חס ושלום צו פארלירן אפילו אויף קיין רגע אונזער טיפן גלויבן אין "עולם הבא", אין "יענער וועלט", רעכענען מיר זי גיט אבער אלס א קאמפונסאציע פאר די לייזן פון דער וועלט, און מיר בויען דא, א כע-סערע און יושר'דיקע געוועלשאפט אויף דער וועלט. ליבע ברידער און שוועסטער,

דער שימאזל-פונעם מענטש, פונעם פאלק און פון דער נאנצער וועלט. אט די דריי "זארגן" בע-הערשן אונזערע תפילות און אונזערע געטות אין די טען פון נייעם יאר.

לאמיר דאנקען דעם הש"ת וואס אויך אין דעם פארנעמענעם יאר האבן אונזערע קהילות פארנע-זעט צו זיין אין זיכעס פונעם מענטש, פון אונזערע זאכן און פון אונזערע וויגט. הונדערטער-ויגט. לעבע האבן געלעשט וויער דורשט צו יידישקייט ביז די מוואלן פון אונזערע קולטור אין דער תלמוד תורה, האבן געלערנט אונזערע פערזענלעכע, אונזערע לידער, אונזערע עטיק. טויזנטער זאכן לעבן אויס די שקיעה פון וויער לעבן אין ווירדע, מיט א פארזיכערטער עקזיסטענץ.

אין צענדליגער שילן הטרן זיך טאג-מעגלעך די קאנצען פון אונזערע תפילות. אונזער צייטשריפט, די ביכער וואס מיר דרוקן, דעם לוח וואס מיר פארשפרייטן, די פארטראגן וואס ווערן-האלטן אין צענדליגער קהילות, נישט געקומען אויף דער "זשענע" יידן וואס זענען געבליבן - שטעלט מיט זיך פאר ווירקלעך א נס, וואס רופט ארויס באנייטערונג אויף דער דער נאנצער יידישער וועלט. די אלע דערגרייכונגען זענען דערמאנעלט גע-ווארן א דאנק דער פאליטיק א פולע מיט מענטש-לעכקייט און קולטוראלע פונעם פערזענלעכע פון דער פאליטישער רעפובליק רומעניע - גיטאנאטע טשאטעס, וועמען מיר דורכן אויס אונזער דאנק-בארקייט.

א דאנק אט דער פאליטיק, איז אויך דאס יאר פארנעמעט געווארן די עליה קיין ישראל, פאר אלע די וואס האבן געוואלט.

מיר זענען יידן וואס היטן אפ יידישקייט, און גלייכצייטיק זענען מיר איבערגעגעבען פארטרי-אטן פונעם פאליטישן רומעניע, באוועסט-נימקע מעסער אין די רייען פון דער גרויסער מחנה פון שלום.

אט א דאס איז דער "בילאנץ", אט א דאס איז דער סיגנעט פון אונזער עקזיסטענץ.

אין דעם נייעם יאר תש"ח, זאל מקוים ווערן אויף אייך די ברכה פונעם הש"ת, איז זאלט געניסן פון א פולקאם געזונט, און גלויב זאל באגלייטן אידען פון אייך. אונזערע הייליקע קהילות זאל באשעסן זיין נייע דערפאלגן אין וויער עטיקייט לטובת דעם כלל, לטובת התורה והיהדות.

הש"ת, זאל בענטשן אונזער טייער פאטערלאנד, די סאציאליסטישע רעפובליק רומעניע, און זאל שטענען דער נאנצער מענטשהייט שלום, און פרא-ספעריטעט! שלום ע ישראל.

מיטן טראדיציאנעלן ווינטש פון לשנה טובה תכתוב הרב הראשי ד"ר דוד משה ראזען פרעזידענט פון דער פערדעראציע פון די יידישע קהילות אין דער סאציאליסטישער רעפובליק רומעניע.

תורה געדאנקען פון ליובאוויטשער

רבי שליט"א

צו דורך הנהגות לא טובות - קומט אים אן עניש און דארהיבן אכבה און אויך דאס זענען מ-קן די ערי מקלט. דער ענין פון ערי מקלט איז דאך גלות וואס גלות איז מכפרת. אזוי איז דער ענין פון הרש אלוף.

אלוף איז ראשי תיבות פון, "אנה לידו ושמתי לך". אלוף איז אן עיר מקלט אויף די מעשים פון א נאצי יאר.

דאס מיינט אז כהרש אלוף דארף מען מאכן א חשבון וואס ער האט געטאן דעם נאנצן יאר, במעשים לא טובים, חס ושלום. ווארום, אויב חס ושלום האט ופנס ועבר הדרך, דער דרך ה"א-י מיט יעדער עברה איז ער א רוצח נפש, "שופר דם האדם באדם". ער איז א שופר דם האדם דק-רושה, דער נעמט ארויס דעם דם וחיות פון נפש האלקות און גיט עס איבער באדם - אדם בלעל - הוא היצר הרע - ער איז שופר דם האדם כש-נג אז במזיד.

הרש אלוף איז ערי מקלט אויב ער וועט נוהג זיין להרש אלוף - דאס מיינט אפרייטן זיך פון יויער פריערדיקע נישט גוטע הנהגות און וועט נעמען אויף זיך תשובה ומעשים טובים, וועט ער ניצול ווערן אזוי ווי א עיר מקלט.

דער אייבערשטער זאגט צו יידן: איך גיב אייך ניינצנעוואנציג, דרייסיק טען וואס כמשך פון די טען אז איר וועט זיך אפרייטן פון די גיט גוטע רגילות והנהגות פון ביז אייבערער ונס שמה איר וועט אנטלויפן אין דעם אלוף'דיקן סדר והנהגה אויף צו, "באזעצן" זיך דארט - איז דערפאלגט וועט איר קענען פארדייטן אלץ וואס איז געווען ביז איצט גיט ווי עס דארף צו זיין. און כמלא וועט דאס זיין למקלט מנואל דעם, פון אפערלישטער זאגט צו יידן:

און על ידי תשובה, פריעה תשובה מיראה געשו לו כשגנות - און דערנאך תשובה מאהבה וואס געשו לו בזכות - וועט איר פארשריבן ווערן - לאתער בספרון של צדיקים לשנה טובה ומתוקה.

דער באזוך פונעם רב הראשי שליט"א אין אויסלאנד

דער שיל, "מינס פארק", מיט דער געלעגנהייט פונעם אנהייבן אן אנדעקט טאוול לוכרן דעם געוועזענעם רב הראשי פון שאטלאנד - הרב ר' זאב גאטליב ז"ל (וועמענס פרוי, ד"ר ברכה רחל-זען-גאטליב ז"ל, איז געווען די שוועסטער פון הרב הראשי שליט"א). דאנערשטיק דעם 13טן סעפטעמבער, האט זיך דער רב הראשי צוריקגעקערט אין לאנד. ביים ארויסקלאפן אין ביים צוריקקערן, זענען מנהיגים פון פערדעראציע און פון דער בוקארעש-טער יידישער קהילה געקומען באגריסן אונזער נישטקומען מנהיג.

זונטיק דעם 9טן סעפטעמבער 1984, איז דער רב הראשי ד"ר דוד משה ראזען שליט"א ארויסגע-פארן קיין פאריז, ווו ער האט זיך באטייליקט אין דער זיצונג פונעם אייראפעישן עקזעקוטיוו פון נעם יידישן וועלט - קאנגרעס. דינסטיק דעם 11טן סעפטעמבער 1984, איז דער הראשי געפארן קיין לאנדאן, ווו ער האט גע-געשען דאס ווארט אויף דער זיצונג פון דער אר-נאציאנאלע "ברית עברית עולמית". (וועלט פאר-באנד פאר עברית).

מיטוואך דעם 12טן סעפטעמבער ד"ר, האט דער רב הראשי געהאלטן א דרישה אין גלעזאן, אין

ע"מ פ א"ג

פלאמאטישע [פארשטייער פון פארשירענע איירא-פעישע לענדער, פערזענלעכקייטן פונעם רעלי-גיעזן, קולטורעלן און סאציאלן לעבן פונעם פראנ-צויזישן יינטום. ס'איז בייגעווען זיין עקסצעלענץ דומירטו אני-נאיו, דער אמבאסאדאר פון דער ס.ר. רומעניע אין פארנקרייך. דער עמפאנג איז אדורך אין א הארציקער אפ-מאכערע.

מיט דער געלעגנהייט פון דער זיצונג פון דער עקזעקוטיוו פון דער אפטיילונג פונעם יידישן וועלט-קאנגרעס וואס איז פארנעקומען אין פא-ריז דעם 9טן סעפטעמבער 1984, איז ארגאני-זירט געווארן אן עמפאנג לכבוד די אנטלייגטערע אין דער זיצונג.

ס'האבן זיך באטייליקט: פרוי סימאן ווייל, דער רב הראשי פון פאריז אלען נאגלמאן, סענאטאר דרייפוס שמיט, אמבאסאדאר און אנדערע די-

דער פאל טריפא אין די רעבאטן

פונעם אייראפעישן ראש פונעם יידישן וועלט-קאנגרעס

שליט"א, אין נאמען פון דער פערדעראציע פון די יידישע קהילות אין רומעניע, און ר' רחל, דער פרעזידענט פון די יידישע קהילות אין פאר-טונאליע דאס לאנד איז וועלכן סע געפונען זיך איצט טריפא, נאך דעם וואס ער איז אויפגע-שיקט געווארן פון די פאראייניקטע שטאטן. ס'איז באשטימט געווארן מע זאל אינטערעסירן ביי דער רעגירונג פון פארטונאליע, אז דאס קאנ-וועט נישט ווערן א מקום מקלט פאר יידישע מערדער.

אין דער זיצונג פון דער עקזעקוטיוו פונעם יידישן וועלט-קאנגרעס וואס איז פארנעקומען אין פאריז, איז באהאנדלט געווארן די פראבלעם פון וואלעריאן טריפא, איינער פון די אנטווערס פון נעם בוקארעשטער פארגאס פון יאנואר 1941, וואס איז דורכגעפירט געווארן דורך די לעגיאנערישע פאשיסטישע פארברעכער.

אויך דער פאדערונג פונעם פרעזידענט האבן גע-געבן באריכטן הרב הראשי ד"ר דוד משה ראזען

מיר ווינטשן אלע אונזערע לייענער

א גוט גליקלעך יאר
